Utbildningsutskottets betänkande 1985/86:10

om svenskundervisning för vuxna invandrare (prop. 1985/86:67 och prop. 1985/86:100)

UbU
1985/86:10

Åttonde huvudtiteln

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i *dels* proposition 1985/86:67 med vissa bestämmelser om svenskundervisning för vuxna invandrare, *dels* proposition 1985/86:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under avsnittet Vuxenutbildning punkt C 5 (s. 179–187) samt yrkanden i motioner som rör dessa regeringsförslag.

Propositionerna

Regeringen har i proposition 1985/86:67 med vissa bestämmelser om svenskundervisning för vuxna invandrare

dels i bilaga 1 (utbildningsdepartementet) föreslagit riksdagen

1. att anta förslag till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare,
2. att anta lag om ändring i vuxenutbildningslagen (1984:1118),
3. att anta lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
4. att anta lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
5. att godkänna vad som har föreslagits beträffande statsbidragssystem för grundläggande svenskundervisning för invandrare,
6. godkänna vad som har föreslagits beträffande statsbidrag till studiecirklar i påbyggnadsundervisning i svenska för invandrare,

dels i bilaga 2 (arbetsmarknadsdepartementet) föreslagit riksdagen

1. att anta förslag till lag om rätt till ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare,
2. att anta förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480),
3. att godkänna vad som har anförts i fråga om svenskundervisning inom arbetsmarknadsutbildningen.

Lagförslagen fogas som *bilagor 1–6* till detta betänkande.

Vidare har regeringen i proposition 1985/86:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkten C 5 föreslagit riksdagen

1. att godkänna vad som har förordats i fråga om timramar för svenskundervisning för vuxna invandrare,
2. att godkänna vad som har förordats i fråga om fyllnadstjänstgöring för lärare i kommun med statligt reglerade tjänster,

1 *Riksdagen 1985/86. 14 saml. Nr 10*

3. att godkänna vad som har förordats i fråga om att lärare vid folkhögskola får fullgöra en del av sin tjänst som lärare i grund-sfi,

4. att till Undervisning för invandrare i svenska språket m.m. för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 220 762 000 kr.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av proposition 1985/86:67

1985/86:240 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om principerna för full kostnadstäckning för kommunerna i vad avser statsbidrag för svenskundervisning för vuxna invandrare,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om extra resurser för eftersläpande utbildningsbehov,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fördelning av studietimmar för påbyggnadsutbildning,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildningens kvalitet och om lärarkompetens.

1985/86:241 av Börje Stensson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om att ge kommunen möjlighet att anlita AMU vid anordnande av grund-sfi.

1985/86:242 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att – med avslag på proposition 1985/86:67 i tillämpliga delar – som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående

1. bestämmelser om att invandrarnas önskemål om utbildningsanordnare skall beaktas,

2. att längden på studietimme skall preciseras,

3. rätt till sfi-undervisning efter två månader för utländska medborgare som väntar på uppehållstillstånd,

4. omfattningen av grund-sfi till anställda invandrare,

5. fördelningen av resurser till påbyggnads-sfi,

6. lärarbehörighet och fortbildning.

1985/86:243 av Per Unckel m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett neutralt statsbidragssystem,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till riktlinjer för de kompetenskrav som skall gälla dels nya sfi-lärare, dels nuvarande sfi-lärare,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att minimera tiden innan de asylsökande kan få påbörja sfi-undervisning.

1985/86:244 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att något övre timtak ej skall sättas för sfi-undervisningen,

2. att riksdagen med ändring av regeringens förslag beslutar att invandrare som genomgått grundläggande utbildning för vuxna (grundvux) också skall kunna genomgå grund-sfi,

3. att riksdagen med ändring av regeringens förslag beslutar att någon tidsgräns för invandrares rätt till grund-sfi inte skall finnas,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att för den som sökt uppehållstillstånd polisutrednings avslutande ej bör vara förutsättning för att få del av sfi-undervisning,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om de nuvarande invandrarlärarnas ställning inom den nya organisationen för sfi,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om finansiering av sfi-undervisningen och kommunernas kostnadstäckning.

1985/86:245 av Erkki Tammenoksa (s) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att en kartläggning av de tidigare invandrarnas behov av svenskundervisning äger rum under år 1986,

2. att riksdagen uttalar som sin mening vad som i motionen anförts beträffande det framtida behovet av medel för uppsökande verksamhet bland tidigare invandrare och för sfi-utbildning för dessa.

1985/86:246 av Sivert Andersson m. fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att lagstiftningen om svenskundervisning för invandrare skall utgå från behovet av svenskundervisning,

2. att riksdagen uttalar sig för en statsbidragskonstruktion i överensstämmelse med vad som förordats i motionen,

3. att riksdagen genom ett uttalande understryker behovet av uppsökande verksamhet bland invandrarna,

4. att riksdagen uttalar att grund-sfi, i avvaktan på mera permanenta lösningar, får bedrivas i AMU,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av en ny övergripande sfi-lagstiftning som snarast löser problemen med svenskundervisning för de invandrare som tidigare finns i landet.

(Yrkande 5 i motionen har överlämnats till socialförsäkringsutskottet.)

1985/86:247 av Berit Oscarsson m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om väntetiden för deltagarna,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om nödvändigheten av en inventering av behovet av grund-sfi och påbyggnads-sfi och den därmed sammanhängande förlängningen av övergångsbestämmelserna,

3. att riksdagen uttalar att behov av medel föreligger för svenskundervisning till "väntare", tidigare invandrare och påbyggnads-sfi inom studieförbund,

4. att riksdagen uttalar sig för en konstruktion av statsbidragssystemet i enlighet med det förslag som framförs av reservanterna i organisationskommittén för sfi,

5. att riksdagen, med avslag på propositionen i motsvarande del, beslutar att förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare i 9 § får följande formulering:

Propositionens förslag	*Motionens förslag*
Kommunens skyldighet i fråga om svenskundervisning upphör antingen när en deltagare har de kunskaper och färdigheter som anges i föreskrifter som meddelas av regeringen eller när deltagaren inte gör tillfredsställande framsteg.	Kommunens skyldighet i fråga om svenskundervisning upphör antingen när en deltagare har de kunskaper och färdigheter som anges i föreskrifter som meddelas av regeringen eller när deltagaren inte gör tillfredsställande framsteg. *Om skäl därtill föreligger kan studierna fullföljas vid senare tillfälle.*

1985/86:248 av Gunnel Liljegren (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om

a) lärarbehörighet och fortbildningsbehovet,

b) grundkurs för invandrare som vistats längre tid i Sverige,

c) lärartjänster i komvux och sfi,

d) fördelningen av studietimmar i påbyggnads-sfi,

2. att riksdagen beslutar att omfattningen av grund-sfi i normalfallet skall omfatta 400 resp. 500 timmar,

3. att riksdagen beslutar att statsbidraget till grund-sfi skall utgå i form av förslagsanslag.

1985/86:249 av Margareta Palmqvist (s) och Inga-Britt Johansson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande behovet av en skyndsam och grundlig inventering av behovet av sfi-undervisning för invandrare som vistats i Sverige under en längre tid,

2. att riksdagen uttalar sig för en konstruktion av statsbidragssystemet i enlighet med det förslag som framförs av reservanterna i organisationskommittén för sfi.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1986

1985/86:Ub410 av Ulla-Britt Åbark (s) och Hans Göran Franck (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statsbidragskonstruktion för grund-sfi och påbyggnads-sfi,

2. att riksdagen uttalar sig för ett användande av testinstrument såväl för att fastställa när den enskilde invandraren uppnått avsedd kunskapsnivå som för beräkning av gamla invandrares behov av grund-sfi.

1985/86:Ub414 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

5. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande bidragssystemet för undervisning i svenska för invandrare.

Yttranden

Socialförsäkringsutskottet och arbetsmarknadsutskottet har beretts tillfälle att yttra sig till utbildningsutskottet över proposition 1985/86:67 och motionerna 1985/86:240–249 i de delar som berör resp. utskotts beredningsområde. De båda utskottens yttranden, nämligen SfU 1985/86:1 y och AU 1985/86:2 y fogas som *bilaga 7* och *bilaga 8* till detta betänkande.

Utskottet

1 Inledning

Enligt riksdagens beslut år 1984 (prop. 1983/84:199, UbU 1984/85:6, rskr. 1984/85:77) är målet för svenskundervisningen för vuxna invandrare att ge invandraren sådana kunskaper i svenska språket samt om det svenska samhället och arbetslivet att invandraren kan ta vara på sina rättigheter och påverka sin situation samt fullgöra de krav och skyldigheter som det dagliga livet bjuder. Undervisningen skall vidare bidra till att invandrarens ställning på t. ex. arbetsmarknaden stärks och till att invandraren kan medverka i det kulturella, sociala, fackliga och politiska livet samt genomgå utbildning inom det reguljära vuxenutbildningssystemet i form av allmän grundutbildning och yrkesutbildning.

Riksdagen godkände vidare riktlinjer för den framtida utformningen av svenskundervisningen för vuxna invandrare. Enligt dessa riktlinjer skall den nuvarande försöksverksamheten med svenskundervisning för vuxna invandrare (sfi) ersättas den 1 juli 1986 med ett nytt system där sfi anordnas i form av grundläggande svenskundervisning (grund-sfi) och påbyggnadsundervisning (påbyggnads-sfi).

Riktlinjerna innebär bl. a. följande.

Staten får ett ramansvar för sfi medan kommunerna får ett lagstadgat ansvar för att grund-sfi anordnas. Enligt de riktlinjer som godkändes år 1984 skall undervisningen kunna anordnas både av kommunen själv och, på kommunens uppdrag, av studieförbund och folkhögskolor.

Den som efter grund-sfi fortsätter till arbetsmarknadsutbildning (AMU) skall kunna få sin påbyggnads-sfi i samband med utbildningen där, medan övriga erbjuds påbyggnads-sfi i studiecirkelform hos studieförbunden.

Det genomsnittliga antalet studietimmar i sfi bör vara 700. Därav bör genomsnittligt 500 timmar avse grund-sfi för dem som fortsätter i påbyggnads-sfi inom studieförbund. För dessa bör påbyggnads-sfi omfatta genomsnittligt 200 timmar och för dem som får sin påbyggnads-sfi inom AMU genomsnittligt 300 timmar.

Deltagare i grund-sfi skall få studiesocialt stöd motsvarande den timersättning som utgår till deltagarna i grundläggande utbildning för vuxna (grundvux). Sådan timersättning skall dock inte utgå till de deltagare i grund-sfi som ännu inte fått uppehållstillstånd.

Invandrare, som är anställda, skall ha lagstadgad rätt till ledighet vid deltagande i grund-sfi.

Deltagare i påbyggnads-sfi i studieförbund skall kunna få timstudiestöd

enligt bestämmelserna för sådant stöd. Deltagarna i påbyggnads-sfi inom AMU skall få utbildningsbidrag under studierna. Undervisningen skall vara kostnadsfri för deltagarna för såväl grund-sfi som påbyggnads-sfi.

För grund-sfi skall utgå statsbidrag till kommunerna, som täcker de genomsnittliga kostnaderna. För påbyggnads-sfi i studiecirkelform skall statsbidrag utgå i princip enligt de regler som gäller för övrig studiecirkelverksamhet. För påbyggnads-sfi inom AMU skall tillämpas de för denna utbildningsform gällande villkoren.

I den nu föreliggande propositionen 1985/86:67 fullföljs det tidigare riksdagsbeslutet genom att riksdagen föreslås anta förslag till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare, förslag till lag om ändring i vuxenutbildningslagen (1984:1118), förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370), förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, förslag till lag om ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare samt förslag om ändring i semesterlagen (1977:480). Vidare hemställs att riksdagen skall godkänna ett förslag till statsbidragssystem för grund-sfi samt vissa förslag om bestämmelser för påbyggnads-sfi.

2 Lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare

2.1 Anordnare av grundläggande svenskundervisning för invandrare

Riksdagen beslöt år 1984 (UbU 1984/85:6, s. 11 rskr. 1985/86:77) att grund-sfi skall kunna anordnas både av kommunen själv inom den egna utbildningsorganisationen och, på uppdrag av kommunen, av studieförbund och folkhögskolor. Det förutsattes att om kommunen själv anordnar undervisningen skall detta ske inom den kommunala vuxenutbildningen. I proposition 1985/86:67 anför föredragande statsrådet att reglerna för den kommunala utbildningen för vuxna (kommunal vuxenutbildning, komvux och grundutbildning för vuxna, grundvux) i stor utsträckning inte kan tillämpas för grund-sfi. Detta gäller t. ex. reglerna om organisation, statsbidrag, läroplan och uppdragsutbildning. Därför bör grund-sfi inte anordnas inom den kommunala utbildningen för vuxna utan i stället i anslutning till denna eller inom en fristående kommunal utbildningsorganisation. Vidare föreslås att kommunen övergångsvis även skall få uppdra åt arbetsmarknadsutbildningsmyndighet (AMU-myndighet) att anordna grund-sfi under förutsättning att undervisningen är genomförd före utgången av juni 1987. Denna övergångsanordning föreslås mot bakgrund av vissa problem med övertalighet bland lärarna inom AMU som hittills anordnat även grundläggande sfi.

I motionerna 1985/86:246 (s) yrkande 4 och 1985/86:241 (fp) framhålls att AMU bör kunna utnyttjas av kommunerna för grund-sfi även fortsättningsvis. Ett skäl härför anses vara att samhället under årens lopp byggt upp en mycket stor och kompetent organisation inom AMU för undervisning av vuxna invandrare.

Arbetsmarknadsutskottet framför i sitt yttrande 1985/86:1 y den uppfattningen att kommunerna bör ha möjlighet att även ta AMU:s tjänster i anspråk för grund-sfi om man anser det vara ändamålsenligt. Arbetsmark-

nadsutskottet tänker bl. a. på fall där en kommun inte tidigare tillhandahållit grund-sfi och andra lämpliga utbildningsanordnare saknas. Även om detta engagemang inom AMU sannolikt skulle bli av begränsad omfattning bör sålunda inte möjligheten att anlita AMU uteslutas.

Arbetsmarknadsutskottet erinrar i detta sammanhang om att AMU-verksamheten fr. o. m. den 1 januari i år bedrivs i en ny organisatorisk form. Den nya organisationens främsta uppgift är att anordna arbetsmarknadsutbildning på uppdrag av arbetsmarknadsverket. Den skall därutöver mot ersättning kunna anordna utbildning för andra uppdragsgivare, t. ex. kommuner och företag.

Som utbildningsutskottet redovisat har riksdagen beslutat att grund-sfi skall anordnas av kommunen själv eller, på uppdrag av kommunen, av studieförbund och folkhögskola. Utskottet har inte något att erinra mot att undervisningen, när den anordnas av kommunen själv, av i propositionen angivna skäl sker i anslutning till kommunal utbildning för vuxna och inte inom denna som förutsattes år 1984. Utskottet har inte heller något att erinra mot att en kommun även kan anordna undervisningen inom en fristående kommunal utbildningsorganisation.

I likhet med arbetsmarknadsutskottet anser utbildningsutskottet att kommunen bör kunna uppdra åt en AMU-myndighet att även fortsättningsvis anordna grundläggande svenskundervisning om detta bedöms ändamålsenligt. Utbildningsutskottet vill emellertid särskilt framhålla att AMU:s medverkan skall ske i begränsad omfattning och att den bör kunna komma i fråga i kommuner där andra anordnare av sfi inte finns eller där den kommunala utbildningsorganisationen saknar sådana resurser som är lämpliga att användas för grund-sfi. Utskottet anser att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:241 och 1985/86:246 yrkande 4 bör göra ett tillägg till 3 § i den i propositionen föreslagna lagen om grundläggande svenskundervisning för invandrare. Tillägget skall göra det möjligt för en kommun att uppdra åt en AMU-myndighet att anordna grund-sfi även fortsättningsvis i enlighet med vad utskottet här anfört. Vidare bör riksdagen med ändring av lagförslaget besluta om en följdändring av 5. övergångsbestämmelserna beträffande grund-sfi inom AMU under tiden den 1 juli 1986 till den 30 juni 1987.

I betänkandet UbU 1984/85:6 (s. 11) anfördes att kommunen vid sitt val av utbildningsanordnare bör ta hänsyn till invandrarnas egna önskemål. I proposition 1985/86:67 framhåller statsrådet att de praktiska förutsättningarna för att tillgodose invandrarnas egna önskemål självfallet varierar från kommun till kommun. Därför anses det inte möjligt att närmare precisera hur invandrarnas önskemål skall tillgodoses. Det föreslås inte heller att någon bestämmelse härom tas in i lagen.

I motionerna 1985/86:242 (fp) yrkande 1 och 1985/86:243 (m) yrkande 1 i denna del begärs att invandrarnas önskemål om utbildningsanordnare skall beaktas. Detta bör riksdagen enligt motionärerna som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet vill åter stryka under vikten av att kommunerna så långt det är möjligt tar hänsyn till de önskemål invandrarna kan ha om anordnare av svenskundervisningen. I många fall, särskilt i kommuner med få invandrare där det t. o. m. kan bli fråga om att anordna undervisning endast för en

grupp, är det givetvis nödvändigt att välja endast en anordnare. I det fall kommunen väljer att uppdra åt studieförbund att anordna svenskundervisningen är det enligt utskottets mening viktigt att studieförbunden får möjlighet att på lika villkor erbjuda sina tjänster. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att det enligt tidigare riksdagsbeslut är angeläget att kompetens och erfarenhet av svenskundervisning för invandrare tas till vara. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1985/86:242 yrkande 1 och 1985/86:243 yrkande 1 i denna del.

2.2 Deltagare i grundläggande svenskundervisning för invandrare

Den grundläggande svenskundervisningen skall enligt de riktlinjer riksdagen godkände år 1984 i första hand riktas till nya invandrare. Dessa bör så fort som möjligt efter ankomsten till landet påbörja undervisningen.

I det nu föreliggande lagförslaget anges vilka invandrare som kommunen blir skyldig att anordna svenskundervisning för. Skyldigheten gäller bl. a. utländska medborgare som antingen är kyrkobokförda i kommunen eller som, utan att vara kyrkobokförda, regelmässigt vistas i kommunen efter att ha ansökt om uppehållstillstånd i avsikt att bosätta sig i riket. För den sistnämnda kategorin skall dessutom gälla att de skall ha väntat på besked om uppehållstillstånd under minst den tid som regeringen bestämmer. I propositionen erinras om att regeringen för närvarande föreskrivit att för att få delta i sfi enligt nuvarande ordning skall en utländsk medborgare ha sökt uppehållstillstånd och väntat på besked i frågan minst två månader. Dessutom skall polismyndighetens utredning vara slutförd.

I fyra motioner berörs frågan om när *de som väntar på uppehållstillstånd* skall erbjudas grund-sfi. Enligt motionerna 1985/86:242 (fp) yrkande 3, 1985/86:244 (vpk) yrkande 4 och 1985/86:247 yrkande 1 bör riksdagen ge regeringen till känna att de som väntat i två månader på uppehållstillstånd skall ha rätt till svenskundervisning. I den sistnämnda motionen framhålls att om garantier inte ges för att polisutredningen tar kortare tid bör villkoret att polismyndighetsutredning skall vara slutförd tas bort. I motion 1985/86:243 yrkande 3 begärs åtgärder i syfte att tillförsäkra den som väntar på uppehållstillstånd sfi-undervisning i enlighet med vad riksdagen tidigare uttalat.

Socialförsäkringsutskottet konstaterar i sitt yttrande 1985/86:2 y att den nu förevarande propositionen innehåller en erinran om vilka villkor som regeringen föreskrivit för att den som väntar på uppehållstillstånd skall meddelas sfi-undervisning enligt nuvarande regler. Såvitt gäller rätten till grund-sfi efter den 1 juli 1986 innehåller propositionen inget annat uttalande än att regeringen skall ges möjlighet att precisera väntetiden. Socialförsäkringsutskottet påpekar att föregående riksmötes beslut om att de som väntar på uppehållstillstånd bör få delta i svenskundervisning om väntetiden blir avsevärt längre än fyra veckor därvid kommer att utgöra riktlinjer för regeringens beslut i frågan. Socialförsäkringsutskottet finner det uppenbart att den nuvarande bestämmelsen om att polisutredningen måste vara slutförd innan sfi-undervisningen får meddelas inte är förenlig med riksdagsbeslutet i de fall polisutredningen tar avsevärt längre tid än fyra veckor. Enligt socialförsäkringsutskottets mening innebär därför riksdagsbeslutet att den som väntar på uppehållstillstånd kan påbörja grund-sfi även i

sådana fall där polisutredningen tar lång tid. Såsom framhållits i propositionen har en arbetsgrupp tillsatts med företrädare för berörda departement och myndigheter för att snabbt komma till rätta med polisens balanser av asylärenden och lämna förslag om hur man skall kunna undvika att balanserna på nytt börjar växa. Socialförsäkringsutskottet har erfarit att vidtagna åtgärder redan lett till att tiderna för polisutredningarna förkortats och förutsätter att åtgärder även framdeles kommer att vidtas för att balanserna skall kunna hållas på en rimlig nivå.

Utbildningsutskottet utgår självfallet, liksom socialförsäkringsutskottet, från att de bestämmelser regeringen kommer att fastställa överensstämmer med vad riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vid föregående riksmöte (UbU 1984/85:6, rskr. 1984/85:77), nämligen att de väntande bör få delta i grund-sfi om väntetiden blir avsevärt längre än fyra veckor. Därigenom tas en lång väntetid till vara och, i de fall de väntande får uppehållstillstånd, förkortas den tid som måste anslås för grund-sfi efter tillståndsbeslutet. Utskottet anser att en lång tid för polisutredning inte får påverka de väntandes möjlighet att få svenskundervisning. Då riksdagens tillkännagivande år 1984 fortfarande äger sin giltighet anser utskottet att det inte behövs något förnyat tillkännagivande för att det tidigare beslutet skall följas vid fastställandet av bestämmelser om grund-sfi för dem som väntar på uppehållstillstånd. Motionerna 1985/86:242 yrkande 3, 1985/86:243 yrkande 3, 1985/86:244 yrkande 4 och 1985/86:247 yrkande 1 bör därför avslås av riksdagen.

Utskottet har i sammanhanget uppmärksammat situationen för de invandrare som väntar på uppehållstillstånd och som har behov av undervisning inom grundvux. Utskottet förutsätter att regeringen vidtar de åtgärder som behövs för att även dessa invandrare skall kunna beredas undervisning inom rimlig tid.

Skyldigheten för en kommun att anordna svenskundervisning för invandrare skall enligt de riktlinjer riksdagen godkände år 1984 och enligt det nu föreliggande lagförslaget gälla *under det kalenderår en invandrare kommer till Sverige, eller i vissa fall börjar arbeta i Sverige men bor i Finland, samt under det närmast påföljande kalenderåret.* Föredragande statsrådet förutsätter att kommunerna anstränger sig att uppfylla sin skyldighet trots att praktiska svårigheter ibland kan föreligga. Om av någon anledning undervisningen för en enskild inte skulle påbörjas under den angivna tiden är det enligt statsrådet ändå angeläget att kommunen anordnar undervisning, även om den formella skyldigheten har upphört. Undervisningen bedrivs emellertid då inte med stöd av den föreslagna lagen om svenskundervisning för invandrare.

Det anförda innebär såvitt socialförsäkringsutskottet kunnat finna inte bara att något statsbidrag för undervisningen i de fall denna påbörjas utan stöd av lagen inte kan utgå för verksamheten, utan även att den föreslagna lagen om rätt till ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare inte kan tillämpas för den som skall genomgå undervisningen. Avsikten synes också vara att timersättning inte skall utgå i dessa fall, vilket i sin tur skulle få till följd att den sjukpenninggrundande inkomsten kan sänkas under studietiden. I de fall undervisningen inte kunnat påbörjas inom föreskriven

tid på grund av omständigheter som den enskilde undervisningsberättigade inte kunnat råda över anser socialförsäkringsutskottet att de angivna konsekvenserna inte är rimliga och att lagstiftningen bör utformas så att den enskilde är tillförsäkrad sin rätt till ledighet m. m. även om undervisningen påbörjas först sedan kommunens formella skyldighet att anordna undervisningen upphört.

Utbildningsutskottet erinrar om att svenskundervisningen är en del av anordningarna för mottagandet av nya invandrare enligt riksdagens beslut om riktlinjer för dels denna undervisning (prop. 1983/84:199, UbU 1984/85:6, rskr. 1984/85:77), dels flyktingmottagandet (prop. 1983/84:124, SfU 1983/84:27, rskr. 1983/84:295). Undervisningen skall vara en introduktion till svenska förhållanden och ge allmänna kunskaper i svenska och om Sverige. Det är angeläget både ur den enskildes och ur samhällets synvinkel att undervisningen kan påbörjas så snart som möjligt. I propositionen anges att undervisning på halvtid beräknas pågå i ca åtta månader. Utskottet förutsätter självfallet att kommunerna i sin planering för att ta emot flyktingar även planerar för deras svenskundervisning så att det blir möjligt att påbörja undervisningen under det kalenderår de anländer eller under kalenderåret därefter.

Regeringen bör noga följa utvecklingen och om det, som socialförsäkringsutskottet befarar, visar sig att undervisningen i vissa fall inte kan påbörjas under denna tid bör regeringen återkomma till riksdagen med de förslag som uppföljning och utvärdering kan ge anledning till. Utskottet har inte nu underlag för att föreslå riksdagen en ändring av det föreliggande lagförslaget.

Enligt de riktlinjer för svenskundervisningen som riksdagen godkände år 1984 bör de som genomgått grundutbildning för vuxna (grundvux) ha fått sådana kunskaper i svenska att det är rimligt att förutsätta att de normalt inte är i behov av grund-sfi. I 5 § lagförslaget är en bestämmelse intagen om att den som är *berättigad till grundutbildning för vuxna* enligt vuxenutbildningslagen (1984:1118) *inte omfattas av kommunens skyldighet att anordna svenskundervisning* för invandrare.

I motion 1985/86:244 (vpk) yrkande 2 hemställs om en sådan ändring av lagförslaget att invandrare som genomgått grundvux också skall kunna genomgå grund-sfi. Motionärerna anser att grundvux inte ger samma kunskaper i svenska som grund-sfi och att det därför måste finnas en möjlighet att få delta i grund-sfi efter grundvux.

Utskottet utgår från att de invandrare som får undervisning inom grundvux får sådana kunskaper i svenska m. m. att de inte behöver börja om på nytt med svenskundervisning inom grund-sfi. Deras behov av fortsatt svenskundervisning efter grundvux bör kunna tillgodoses inom påbyggnads-sfi. Erfarenheterna av den förhållandevis nya läroplanen för grundvux och av den nya svenskundervisningen bör tas till vara i kommande uppföljningar och utvärderingar. Det får då bedömas i vad mån de nu föreslagna bestämmelserna i något avseende bör kompletteras eller ändras. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1985/86:244.

Utskottet som i övrigt inget har att erinra mot den föreslagna lydelsen av

5 § i lagen om svenskundervisning för invandrare föreslår att riksdagen antar lagförslaget i denna del.

Enligt 2. övergångsbestämmelserna till det nu föreliggande förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare gäller kommunens skyldigheter och övriga föreskrifter i lagen även *personer som kommit hit*, resp. börjat arbeta här, *före den 1 januari 1985* om de i övrigt är hänförliga till de kategorier av invandrare som omfattas av lagen. Undervisningen skall erbjudas före utgången av juni 1990 och vara genomförd före utgången av juni 1991.

Någon tidsgräns för invandrarnas rätt till svenskundervisning skall inte finnas enligt motion 1985/86:244 (vpk) yrkande 3. Den föreslagna femårsgränsen kommer enligt motionärernas mening att innebära att stora grupper kan komma att utestängas från svenskundervisningen. Lagstiftningen om svenskundervisning skall enligt motion 1985/86:246 (s) yrkande 1 utgå från behovet av svenskundervisning. Motionärerna begär att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna behovet av en ny övergripande lagstiftning om grundläggande svenskundervisning, vilken snarast skall lösa problemet med undervisning av de invandrare som tidigare finns i landet (yrkande 6). Motionärerna anser att det behov av undervisning som dessa grupper har inte kan tillgodoses inom den föreslagna femårsperioden. I motion 1985/86:247 (s) yrkande 2 i denna del hemställs att de tidigare invandrarnas rätt till svenskundervisning skall gälla två år längre än vad som föreslås i propositionen. Enligt motion 1985/86:248 (m) yrkande 1 b bör undervisning för tidigare invandrare erbjudas endast dem som är arbetslösa.

Socialförsäkringsutskottet ansluter sig i sitt yttrande 1985/86:2 y till den bedömning som gjordes år 1984, nämligen att de tidigare invandrarnas behov av svenskundervisning skall tillgodoses och att detta bör kunna ske under en femårsperiod. Med tanke på att det är osäkert hur stort detta undervisningsbehov är bör, som anfördes år 1984, riksdag och regering vid femårsperiodens slut få bedöma det återstående undervisningsbehovet och de resurser detta kan kräva. Utbildningsutskottet ansluter sig till denna bedömning och framhåller – liksom socialförsäkringsutskottet – vikten av att den aviserade kartläggningen av undervisningsbehovet genomförs så snart som möjligt. Utskottet har inhämtat att regeringen den 30 januari i år givit skolöverstyrelsen (SÖ) i uppdrag att göra kartläggningen. Utskottet behandlar i ett följande avsnitt budgetfrågor och tar därvid även upp motionsyrkanden som rör denna kartläggning.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:244 yrkande 3 och 1985/86:247 yrkande 2 i denna del antar lagförslaget i vad det avser 2. övergångsbestämmelserna om tidigare invandrares deltagande i svenskundervisning t. o. m. utgången av juni 1991. Mot bakgrund av att riksdagen redan år 1984 anslöt sig till föredragande statsrådets uppfattning att det återstående undervisningsbehovet bör få prövas vid utgången av tidsperioden bör riksdagen avslå även yrkandena 1 och 6 i motion 1985/86:246 beträffande ny lagstiftning om de tidigare invandrarnas svenskundervisning.

Kommunens skyldighet att anordna svenskundervisning skall utgå från

invandrarnas behov av undervisning. Detta uttrycks i 5 § lagförslaget så att kommunens skyldighet inte avser dem som har sådana kunskaper i svenska (danska eller norska) att grundläggande svenskundervisning inte kan anses nödvändig. Denna bestämmelse bör också gälla de tidigare invandrare som enligt övergångsbestämmelserna skall kunna få svenskundervisning. Det bör enligt utskottets mening inte ställas upp några villkor i övergångsbestämmelserna om att invandrare skall vara arbetslös för att få svenskundervisning. Riksdagen bör därför avslå även yrkande 1 b i motion 1985/86:248.

2.3 Undervisningens kvalitet och omfattning

De år 1984 godkända riktlinjerna för svenskundervisningen för invandrare innefattar även mål för undervisningen och riktlinjer för innehållet i undervisningen (prop. 1983/84:199 s. 14–15). Den kunskapsnivå deltagarna i grund-sfi skall uppnå bör framgå av en läroplan. Enligt de nämnda riktlinjerna bör undervisningen i genomsnitt omfatta sammanlagt 700 timmar. Därav bör genomsnittligt 500 timmar avse grund-sfi för dem som fortsätter i påbyggnads-sfi inom studieförbunden. I dessa fall bör påbyggnads-sfi omfatta genomsnittligt 200 timmar. För dem som kommer att uppfylla kriterierna för AMU bör grund-sfi omfatta genomsnittligt 400 timmar och för dem som får påbyggnads-sfi inom AMU genomsnittligt 300 timmar.

I motion 1985/86:240 (c) erinras om att utbildningsutskottet år 1984 ansåg det mycket angeläget att sfi-utbildningen får en likvärdig kvalitet oavsett i vilken form den anordnas. En garanti för en likvärdig kvalitet är, enligt vad utskottet anförde, att staten ställer upp vissa riktlinjer för grund-sfi som anordnarna skall följa, bl. a. beträffande utbildningens innehåll genom en fastställd läroplan. Motionärerna önskar att riksdagen genom ett tillkännagivande skall markera för regeringen vikten av att sådana riktlinjer fastställs (yrkande 4 i denna del).

Utskottet har inhämtat att SÖ den 14 oktober 1985 till regeringen överlämnat ett förslag till läroplan för grundläggande svenskundervisning för vuxna invandrare. Förslaget utgår från de mål och de riktlinjer beträffande innehåll i grund-sfi som riksdagen godkände år 1984. Läroplansförslaget innehåller allmänna mål och riktlinjer för verksamheten samt en beskrivning av den kunskapsnivå som deltagarna skall ha uppnått efter genomgången grund-sfi. Under rubriken Huvudmoment redovisas de kunskaper som deltagarna bör inhämta och de färdigheter de bör uppnå. Som stöd för undervisningen skall SÖ dessutom utarbeta kommentarmaterial till läroplanen sedan denna fastställts. Utskottet har erfarit att avsikten är att läroplanen skall fastställas inom kort. Motionärernas önskemål om att riktlinjer för verksamheten skall fastställas blir därmed tillgodosett. Riksdagen bör därför avslå motion 1985/86:240 yrkande 4 i den nu aktuella delen.

Enligt 9 § lagförslaget i den nu föreliggande propositionen upphör kommunens skyldighet i fråga om svenskundervisning när en deltagare har de kunskaper och färdigheter som anges i föreskrifter som meddelas av regeringen, dvs. i den av regeringen fastställda läroplanen för grund-sfi. Kommunens skyldighet i fråga om svenskundervisning upphör även när

deltagaren inte längre gör tillfredsställande framsteg. Många deltagare i grund-sfi behöver enligt föredragande statsrådets mening god tid för att tillgodogöra sig undervisningen. Hänsyn måste tas till detta. Det kan emellertid hända att en deltagare efter en längre tid inte längre gör några nämnvärda framsteg. I ett sådant fall måste undervisningen upphöra även om de avsedda kunskaperna och färdigheterna inte uppnåtts. Statsrådet erinrar om att en motsvarande föreskrift finns i vuxenutbildningslagen för grundvux.

I motion 1985/86:Ub410 (s) yrkande 2 anförs att studietiden för olika deltagare i grund-sfi bör få vara olika lång och att statsbidragssystemet skall tillåta detta. Enligt motionärernas mening finns det en risk för att ingen skall anses ha nått målet för grund-sfi utan att ha fått 400 resp. 500 timmars undervisning. Om så blir fallet kommer det med propositionens statsbidragssystem inte att finnas resurser till en väsentligt längre undervisning för dem som behöver detta. Motionärerna hemställer att ett test skall få användas för att fastställa när den enskilda invandraren uppnått avsedd kunskapsnivå inom grund-sfi. Ett sådant test bör också kunna användas för att beräkna tidigare invandrares behov av grund-sfi.

Någon övre gräns för omfattningen av grund-sfi bör enligt motion 1985/86:244 (vpk) yrkande 1 inte sättas. I stället bör behovet av undervisning styra omfattningen. Motionärerna anför att invandrarnas behov är mycket olika och att påbörjad undervisning inte bör få avbrytas därför att den har pågått i ett bestämt antal timmar.

Undervisning i grund-sfi för anställda invandrare bör enligt motionerna 1985/86:242 (fp) yrkande 4 och 1985/86:248 (m) yrkande 2 regleras i syfte att underlätta arbetsgivarens planering. Enligt den förstnämnda motionen bör undervisningen regelmässigt omfatta 500 timmar och enligt den senare motionen i normalfallet 400 timmar för dem som skall gå vidare till AMU och 500 timmar för dem som skall få påbyggnads-sfi genom studieförbunden.

Enligt motion 1985/86:247 (s) yrkande 5 bör 9 § lagförslaget få ett tillägg beträffande deltagare som får sluta därför att de inte längre gör tillfredsställande framsteg. Tillägget föreslås få följande lydelse: "Om skäl därtill föreligger kan studierna fullföljas vid ett senare tillfälle." Motionärerna anför att orsakerna till att en deltagare inte gör några nämnvärda framsteg kan vara många. Deltagaren kan bära på svåra upplevelser från hemlandet eller ha kommit till fel undervisningsform och i stället behövt undervisning inom grundvux. Motionärerna anser att orsakerna till att deltagaren inte gör några nämnvärda framsteg bör utredas och att deltagaren skall ges möjlighet att få börja undervisningen på nytt om särskilda skäl föreligger.

Utskottet erinrar om att behovet av en individualiserad undervisning ströks under vid riksdagsbehandlingen år 1984 av riktlinjer för svenskundervisningen. Föredragande statsrådet framhöll i proposition 1983/84:199 att det är nödvändigt att individualisera undervisningen såväl till omfattning som till innehåll för att möta de mycket olika behov och förutsättningar som finns hos invandrare. Det går därför inte att fixera ett visst antal timmar som alla skall ha, även om man måste utgå från ett genomsnittligt antal timmar per deltagare. Utbildningsutskottet, som instämde med vad som anfördes i propositionen om behovet av individualiserad undervisning, ansåg det mycket angeläget att invandrarna får en god start i Sverige bl. a. genom den

svenskundervisning som erbjuds. På utskottets förslag beslöt riksdagen därför om en ökning av det genomsnittliga antalet timmar i förhållande till förslaget i propositionen.

Utskottet erinrar också om att kommunerna enligt 7 § lagförslaget åläggs ett ansvar för att samråd äger rum om en arbetstagares deltagande i undervisningen och om undervisningens förläggning med den berörda arbetsgivaren och den lokala arbetstagarorganisationen i förhållande till vilken arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal. Avsikten med samrådet är att få till stånd en undervisning där pedagogiska krav tillgodoses och olägenheter för såväl arbetstagare som arbetsgivare undviks (prop. 1985/86:67 s. 10 och 48). En utgångspunkt för samrådet bör enligt propositionen vara att undervisningstiden för grund-sfi genomsnittligt omfattar 500 timmar för dem som får påbyggnads-sfi genom studieförbund och 400 timmar för dem som går vidare till AMU.

Eftersom undervisningsbehoven varierar och deltagarna bör ha möjlighet att få kortare eller längre undervisning än den angivna genomsnittliga längden på grund-sfi måste deltagarnas kunskaper och färdigheter bedömas. I SÖ:s läroplansförslag anges att test bör kunna användas vid fortlöpande diagnoser och bedömningar. Utskottet utgår från att detta görs på ett sådant sätt att reella möjligheter till differentiering av studietiden skapas i syfte att beakta deltagarnas skilda behov. Enligt läroplansförslaget bör vidare deltagare med särskilda behov kunna få stödundervisning. De bör också kunna få undervisning i särskild grupp för att undervisningen skall kunna anpassas efter deras behov.

Utskottet utgår från att de deltagare som av olika anledningar, t. ex. fysisk eller psykisk ohälsa, har svårt att tillgodogöra sig undervisningen får en möjlighet att göra ett uppehåll i undervisningen, om de så önskar, för att återkomma när deras förutsättningar för att fullfölja studierna är bättre. Det är i dessa fall givetvis inte fråga om att kommunens skyldighet har upphört enligt 9 § lagförslaget. Utskottet förutsätter att kommunerna gör en grundlig bedömning innan en sådan deltagare som inte längre gör tillfredsställande framsteg får avsluta undervisningen i enlighet med 9 §. Om emellertid en kommun gör en sådan bedömning och undervisningen därför upphör enligt 9 § lagförslaget, finns det inte något formellt hinder för kommunen att vid ett senare tillfälle låta vederbörande delta i undervisning i grund-sfi. Undervisningen sker då inte med stöd i denna lag, och deltagaren får inte en andra gång räknas in i underlaget för rekvisition av statsbidrag. Genom att kommunen nu får ansvaret för både grund-sfi och grundvux bör möjligheterna att se till att invandraren kommer till rätt utbildning förbättras.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1985/86:242 yrkande 4, 1985/86:244 yrkande 1, 1985/86:247 yrkande 5, 1985/86:248 yrkande 2 samt 1985/86:Ub410 yrkande 2 och antar 9 § i lagförslaget.

2.4 Lagförslaget i övrigt beträffande grundläggande svenskundervisning för invandrare

Utskottet har inget att erinra i övrigt beträffande förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare. De föreslagna ikraftträ-

dande- och övergångsbestämmelserna innebär bl. a. att lagen träder i kraft den 1 juli 1986. Vidare får undervisning enligt nu gällande regler som anordnats av studieförbund och som påbörjats efter den 1 januari 1986 men inte avslutats före den 30 juni 1986 samt undervisning anordnad som arbetsmarknadsutbildning vilken påbörjats före den 1 juli 1986 fullföljas efter den 1 juli 1986. Utskottet föreslår att riksdagen antar lagförslaget i övrigt. I anslutning till 4. övergångsbestämmelserna förordar statsrådet Leijon (prop. 1985/86:67, bil. 2) att de som före den 1 juli 1986 har påbörjat svenskundervisning för invandrare inom arbetsmarknadsutbildningen motsvarande grundläggande nivå bör få fullfölja denna utbildning med utbildningsbidrag på oförändrade villkor. Arbetsmarknadsutskottet har inte haft något att erinra mot detta, och utbildningsutskottet föreslår att riksdagen godkänner vad som förordats i denna fråga.

3 Övriga lagförslag

I propositionen föreslås riksdagen anta ett förslag till lag om ändring i vuxenutbildningslagen (1984:1118) som bl. a. innebär att vuxenutbildningslagen tillförs en bestämmelse med upplysning om den nya lagen om grundläggande svenskundervisning för invandrare. I lagändringsförslaget finns även en ändring av uttrycket "främmande språk" till uttrycket "andra språk" (i enlighet med vad som anfördes i prop. 1984/85:100 bil. 10 s. 96 och 109). Med hänsyn till det språkbruk som hittills gällt bör lagförslagets "andra språk" skrivas i ett ord, "andraspråk". Utskottet föreslår att riksdagen beslutar i enlighet härmed.

Utbildningsutskottet har inte – och inte heller socialförsäkringsutskottet eller arbetsmarknadsutskottet – något att erinra mot övriga lagförslag och föreslår att riksdagen antar dem.

4 Statsbidragssystem och anslagsberäkningar

4.1 Statsbidrag till grundläggande svenskundervisning för invandrare m. m.

Utgångspunkter för ett schabloniserat *statsbidragssystem för grund-sfi* lades fast genom riksdagens beslut år 1984.

Med utgångspunkt i riksdagens beslut föreslås i nu föreliggande proposition 1985/86:67 att kostnadsberäkningarna bör baseras på antalet nyinvandrade kyrkobokförda över 16 år kalenderåret närmast före aktuellt budgetår. Från detta tal bör räknas bort utländska medborgare som har svenska, danska eller norska som modersmål, utländska medborgare som skall få sin grundläggande svenskundervisning inom ramen för grundvux samt återinvandrade som redan har grundkunskaper i svenska. Antalet invandrare som kan ge underlag för statsbidraget bör läggas fast i det årliga budgetarbetet. Därvid måste antalet kyrkobokförda invandrare baseras dels på faktiska siffror för tre kvartal, dels på en prognos för det fjärde kvartalet. Såvitt gäller antalet utländska medborgare som beräknas få sin svenskundervisning inom ramen för grundvux får detta antal fastställas i det årliga budgetarbetet.

Resursramen för ett budgetår bör anges i antal studietimmar och vara en

totalram för riket som inte får överskridas. Regeringen begär riksdagens bemyndigande att få justera antalet studietimmar utifrån det faktiska antalet kyrkobokförda nyinvandrade kalenderåret före aktuellt budgetår, eftersom resursramen grundas på en prognos beträffande det fjärde kvartalets invandring. På grund av denna osäkerhet beträffande resursramens slutliga storlek föreslås anslaget i budgetpropositionen betecknas som förslagsanslag.

Den resursram, som grundas på antalet nyinvandrade kalenderåret före aktuellt budgetår, får enligt föredragande statsrådets mening ses som uttryck för den ambition statsmakterna har för detta budgetår att ge grund-sfi för dels tidigast föregående kalenderår kyrkobokförda nyinvandrade, dels invandrare som väntar på uppehållstillstånd, dels ock – i undantagsfall – invandrare som bott en längre tid i Sverige.

Enligt statsrådets bedömning kommer de studietimmar som kommunerna kommer att disponera för grund-sfi att i flertalet fall svara mot det faktiska behovet. Om invandringen skulle öka väsentligt avses regeringen föreslå riksdagen att på tilläggsbudget höja resursramen.

En resursram uttryckt i studietimmar skall räknas fram även för varje kommun på samma sätt som föreslagits för hela riket. Kommunen garanteras statsbidrag för genomförd verksamhet upp till 90 % av det på detta sätt beräknade antalet studietimmar.

De resterande 10 % av resursramen för hela riket disponeras av SÖ efter samråd med statens invandrarverk för att, jämte sådana studietimmar som kommunerna eventuellt inte utnyttjat, fördelas till kommuner med särskilda behov av ytterligare studietimmar. Bland de omständigheter som bör kunna läggas till grund för fördelning av dessa resurser nämns i proposition 1985/86:67 t. ex. att en kommun åtagit sig att ta emot väsentligt fler flyktingar än vad som legat till grund för beräkningen av kommunens resursram. Det kan också finnas invandrare som har genomgått hela eller del av grund-sfi under den tid de väntat på beslut om uppehållstillstånd men sedermera inte fått sådant tillstånd. Resurserna som SÖ disponerar kan också användas för att ge kommuner med en nyinvandring om minst sex och mindre än tolv personer resurser upp till vad som motsvarar en grupp om tolv. Kommunen kan även ha behov av extra resurser, om den har många tidigare invandrare med behov av grund-sfi som vill delta i undervisningen.

Med hänsyn till den osäkerhet som råder om behovet av grund-sfi för tidigare invandrare anser statsrådet att en kartläggning bör göras. När närmare kunskaper vunnits om behovet, tas frågan om särskilda resurser för denna grupp upp i samband med budgetarbetet inför budgetåret 1987/88.

I budgetpropositionen beräknas de personer som kan ge grund för statsbidrag budgetåret 1986/87 till 12 300. Med en genomsnittlig studietid om 430 studietimmar och en genomsnittlig grupp om tolv deltagare blir antalet studietimmar i grund-sfi 12 300 x 430/12 = 440 750.

I proposition 1985/86:67 förordas att statsbidrag bör utgå för varje studietimme. Detta bör fastställas för varje budgetår. I budgetpropositionen föreslås att bidraget per studietimme budgetåret 1986/87 skall uppgå till 304 kr. Statsbidraget till grund-sfi beräknas således uppgå till 440 750 x 304 = 133 988 000 kr. Dessutom begärs 16 500 000 kr. för att ge utrymme för 3 000

deltagare att få avsluta sina svenskstudier om dessa påbörjats i studieförbundens regi det första halvåret 1986 och om deltagarna under denna tid inte hunnit få kunskaper som motsvarar grund-sfi.

Enligt motion 1985/86:243 (m) yrkande 1 i denna del bör riksdagen uttala sig för ett statsbidragssystem som är kostnadsneutralt i förhållande till anordnare av grund-sfi. Därigenom vill motionärerna bl. a. garantera invandrarna frihet att välja utbildningsanordnare.

I motionerna 1985/86:240 (c) yrkande 1 och 1985/86:244 (vpk) yrkande 6 i denna del yrkas att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna att statsbidragssystemet bör utgå från att kommunerna skall få full kostnadstäckning. I motion 1985/86:Ub414 (c) yrkande 5 återkommer motsvarande yrkande beträffande statsbidragssystemet.

Motionärerna i motion 1985/86:240 yrkande 2 anför vidare att resurserna under innevarande budgetår varit otillräckliga, varför det kommer att finnas ett extra resursbehov det kommande budgetåret för detta eftersläpande undervisningsbehov.

Enligt motionerna 1985/86:246 (s) yrkande 2, 1985/86:247 (s) yrkande 3 i denna del och yrkande 4 samt 1985/86:249 (s) yrkande 2 bör riksdagen uttala sig för den statsbidragskonstruktion som förordats i en reservation till organisationskommitténs förslag och som utgår från det faktiska antalet deltagare i grund-sfi i vad avser dels kyrkobokförda nyinvandrade, dels dem som väntat en tid på uppehållstillstånd. Vidare avsätts en särskild resursram för tidigare invandrares behov. Med hänsyn till de mål för svenskundervisningen som riksdagen tidigare godkänt anser motionärerna att omfattningen av grund-sfi inte bör styras av en fastställd resursram utan i stället av behovet av undervisning hos både nya och tidigare invandrare samt hos dem som väntat en tid på uppehållstillstånd. Vidare måste hänsyn tas – när den totala resursramen för svenskundervisning diskuteras – till att riksdagen år 1984 förlängde den genomsnittliga undervisningstiden per person med 100 timmar. Även i motion 1985/86:Ub410 (s) yrkande 1 i denna del förordas att det inte skall finnas någon ram för antalet timmar, vare sig totalt i riket eller i den enskilda kommunen. Statsbidragssystemet bör i stället grundas på det faktiska antalet undervisningstimmar som anordnats i enlighet med lagen om svenskundervisning för vuxna invandrare.

I tre motioner, nämligen 1985/86:245 (s) yrkande 1, 1985/86:247 (s) yrkande 2 i denna del samt 1985/86:249 (s) yrkande 1, hemställs att en kartläggning skall göras av de tidigare invandrarnas behov av grund-sfi och påbyggnads-sfi. I motionerna betonas vikten av att en sådan kartläggning sker snabbt. I motion 1985/86:245 yrkande 2 hemställs även, liksom i motion 1985/86:246 (s) yrkande 3, om ett uttalande från riksdagen beträffande behovet av resurser för uppsökande verksamhet bland de tidigare invandrarna när kartläggningen är klar. I den förra motionen begärs även ett uttalande om behovet av resurser till undervisning av dem.

Statsbidraget bör enligt motion 1985/86:248 (m) yrkande 3 utgå i form av förslagsanslag mot bakgrund av osäkerheten beträffande behovet av grund-sfi, t. ex. bland tidigare invandrare och i kommuner som inte haft invandrare eller svenskundervisning förut.

Som socialförsäkringsutskottet anför i sitt yttrande 1985/86:2 y är osäker-

heten fortfarande stor beträffande behovet av grund-sfi hos tidigare invandrare. Därför måste en kartläggning göras innan frågan om särskilda resurser till uppsökande verksamhet bland dem och undervisning för dem kan bedömas. I likhet med socialförsäkringsutskottet ansluter sig utbildningsutskottet till departementschefens uppfattning att frågan om särskilda resurser för ändamålet får tas upp på nytt i samband med budgetarbetet inför budgetåret 1987/88. Utskottet förutsätter att den i propositionen aviserade kartläggningen då har genomförts. Som utskottet tidigare nämnt har regeringen den 30 januari 1986 givit SÖ i uppdrag att göra en sådan kartläggning. Något uttalande i denna fråga från riksdagens sida är således inte nödvändigt, varför riksdagen bör avslå motionerna 1985/86:245 yrkande 1, 1985/86:247 yrkande 2 i denna del och 1985/86:249 yrkande 1.

Socialförsäkringsutskottet erinrar om att antalet nyinvandrade år 1985 – som ligger till grund för beräkningen av statsbidraget till grund-sfi budgetåret 1986/87 – har ökat med 900 jämfört med år 1984. Då denna utveckling nu har börjat vända finns det enligt socialförsäkringsutskottet anledning anta att tidigare invandrares behov av grund-sfi – som skall tillgodoses under en femårsperiod – i viss utsträckning kommer att kunna tillgodoses redan under budgetåret 1986/87. Härtill kommer att särskilda medel beräknats i budgetpropositionen för att de som påbörjat sin undervisning under första halvåret 1986 skall kunna fortsätta sina studier.

Utbildningsutskottet har ingen invändning mot att statsbidraget nästa budgetår beräknas med utgångspunkt i antalet kyrkobokförda nyinvandrade under år 1985.

När riksdagen år 1984 godkände riktlinjer för svenskundervisningen för invandrare godkändes också att statsbidraget skulle utgå i form av ett schablonbidrag. Mot bakgrund av valfriheten för en kommun att utnyttja olika anordnare av grund-sfi och med hänsyn till att förutsättningarna för att anordna utbildningen varierar mellan kommunerna i landet ansåg utskottet att det inte går att vid ett schabloniserat statsbidrag till fullo garantera kommunerna kostnadstäckning för grund-sfi. Utskottet påpekade också att ett schablonbidragssystem alltid måste utgå från vissa beräknade genomsnittskostnader. Utskottet utgick emellertid från att det nya schablonbidraget skulle täcka de beräknade genomsnittskostnaderna.

I vad gäller kraven på ett uttalande om behov av uppsökande verksamhet vill utskottet erinra om att medel för information och rekrytering av studerande ingår i det schablonbidrag per studietimme som föreslås i budgetpropositionen.

Medel för uppsökande verksamhet i bostadsområden ingår vidare i statsbidraget till studieförbunden. Denna verksamhet skall rikta sig till vuxna med kort utbildning och i första hand till invandrare och handikappade. Vidare anvisar riksdagen varje år medel till uppsökande verksamhet på arbetsplatser (prop. 1985/86:100 bil. 10 p. E 5).

Riksdagen bör med hänvisning till det anförda avslå motionerna 1985/86:245 yrkande 2 i denna del och 1985/86:246 yrkande 3.

Utskottet har mot bakgrund av det anförda funnit att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkandena 1 och 2, 1985/86:243 yrkande 1, 1985/86:244 yrkande 6, 1985/86:245 yrkande 2, 1985/86:246 yrkande 2,

1985/86:247 yrkandena 3 och 4, 1985/86:248 yrkande 3, 1985/86:249 yrkande 2, 1985/86:Ub410 yrkande 1 och 1985/86:Ub414 yrkande 5, samtliga motioner i denna del, bör godkänna det i proposition 1985/86:67 föreslagna statsbidragssystemet för grundläggande svenskundervisning för invandrare. Utskottet utgår därvid från att det skall vara möjligt att under budgetåret 1986/87 inom givna ramar bereda plats inte bara för kyrkobokförda nyinvandrade utan även för ett antal personer som väntat en tid på uppehållstillstånd och för en del av de tidigare invandrare med behov av grund-sfi som enligt lagens övergångsbestämmelser är berättigade till sådan undervisning under en femårsperiod.

Utskottet tillstyrker vad som förordats i budgetpropositionen i fråga om timramar för grund-sfi budgetåret 1986/87. Mot bakgrund av att statsbidragsberäkningarna måste grundas på en prognos för det sista kvartalet kalenderåret före aktuellt budgetår bör riksdagen bemyndiga regeringen att få justera antalet studietimmar utifrån det faktiska antalet kyrkobokförda detta kalenderår. Av samma skäl har utskottet inte något att erinra mot att bidraget beräknas under ett förslagsvis betecknat anslag.

Då det gäller extra resurser till eftersläpande utbildningsbehov förutsätter utskottet att man inom utbildningsdepartementet bereder frågan. Utskottet vill även påpeka att särskilda medel, 16,5 milj. kr., beräknas i budgetpropositionen för fortsatta studier för dem som påbörjat sin svenskundervisning under första halvåret 1986. Särskilda medel, 10,36 milj. kr., beräknas även för påbyggnads-sfi för tidigare invandrare som har behov av sådan undervisning.

Enligt motion 1985/86:244 (vpk) yrkande 6 i denna del bör riksdagen ge regeringen till känna att sfi-undervisningen skall *finansieras genom en arbetsgivaravgift*.

Vid riksmötet 1984/85 erinrades om att arbetsgivarna delvis kommer att bidra till finansieringen av påbyggnads-sfi inom AMU genom redan existerande arbetsgivaravgifter till utbildningsbidrag. Med hänsyn till att invandringen, från att tidigare ha varit en övervägande arbetskraftsinvandring, sedermera har ändrat karaktär med en övervikt för flyktinginvandringen, ansåg riksdagen att det är samhällets gemensamma ansvar att sörja för mottagningen av invandrare i Sverige. Med denna motivering avslogs ett då aktuellt motionsyrkande om finansiering av sfi-undervisningen med en arbetsgivaravgift. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen nu avslår motion 1985/86:244 yrkande 6 i denna del.

Längden på en studietimme i grund-sfi bör enligt motion 1985/86:242 yrkande 2 preciseras. Motionärerna har uppmärksammat att en studietimme inom studieförbunden är 45 minuter och inom den kommunala utbildningen för vuxna och AMU 40 minuter. Om dessa tider skulle gälla även undervisningen i grund-sfi skulle invandrare som får sin undervisning hos de senare anordnarna få väsentligt kortare undervisning än de som får sin undervisning inom studieförbund.

Utskottet har inhämtat att frågor om t. ex. en undervisningstimmes längd skall fastställas i de statsbidragsbestämmelser som kommer att utfärdas sedan riksdagen beslutat om bl. a. lagen om grundläggande svenskundervis-

ning för vuxna invandrare och att nuvarande studietimme inom studieförbunden därvid inte skall förkortas samt att invandrare inte skall få olika lång undervisning i grund-sfi beroende på hos vilken anordnare de får den. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet yrkande 2 i motion 1985/86:242.

4.2 Statsbidrag till påbyggnads-sfi inom studieförbund, m. m.

Riksdagen beslöt år 1984 att påbyggnads-sfi inom studieförbund skall genomföras i princip enligt de regler som gäller för den allmänna studiecirkelverksamheten. Undervisningen skall vara kostnadsfri för deltagarna.

Reglerna för allmänna studiecirklar innehåller inte någon bestämmelse som går att tillämpa på påbyggnads-sfi. Enligt proposition 1985/86:67 skall därför ändamålet med påbyggnads-sfi läggas fast i särskilda bestämmelser.

För varje studietimme i påbyggnads-sfi föreslås utgå ett schablonbidrag som fastställs för varje budgetår. I budgetpropositionen föreslås bidraget uppgå till 257 kr. per studietimme budgetåret 1986/87. Den genomsnittliga gruppstorleken skall vara tio deltagare och antalet studietimmar i genomsnitt 200. I budgetpropositionen utgår departementschefen från att 30 % av deltagarna i grund-sfi skall fortsätta till påbyggnads-sfi inom studieförbund, dvs. 3 690 personer budgetåret 1986/87. Detta innebär ett behov av totalt 3 690 x 200/10=73 800 timmar. Medelsbehovet, inkl. medel till uppsökande verksamhet och studieförbundens centrala administration, beräknas till 20 414 000 kr. Utöver detta föreslås att 10 360 000 kr. skall anvisas för ytterligare 40 000 studietimmar som skall göra det möjligt för studieförbunden att starta påbyggnads-sfi redan i inledningsskedet av svenskundervisningsreformen för dem som fått grundläggande svenskundervisning inom nuvarande undervisningsformer.

Det bör enligt proposition 1985/86:67 ankomma på SÖ att fördela antalet studietimmar på studieförbunden i förhållande till det genomsnittliga antalet statsbidragsberättigade studietimmar i sfi under de senaste tre budgetåren. Det är enligt departementschefen rimligt att studieförbunden vid sin fördelning av statsbidrag till lokalavdelningarna själva hittar sådana fördelningsprinciper som tar hänsyn till de varierande kostnaderna på olika orter.

Enligt motion 1985/86:247 (s) yrkande 3 i denna del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att det föreligger behov av medel för påbyggnads-sfi inom studieförbunden inte bara för nyinvandrade utan även för tidigare invandrare.

Utskottet erinrar om att deltagarna i påbyggnads-sfi bör ha inhämtat kunskaper motsvarande dem som ges i grund-sfi. Det är således möjligt för både nya och tidigare invandrare med sådana kunskaper att fortsätta sin svenskundervisning inom påbyggnads-sfi. I årets budgetproposition beräknas medel dels för nya invandrare, dels för invandrare som fått sin grundläggande undervisning inom det nuvarande svenskundervisningssystemet. Önskemålet i motion 1985/86:247 är därmed tillgodosett, varför riksdagen bör avslå yrkande 3 i motionen i denna del.

I motion 1985/86:Ub410 yrkande 1 i denna del hemställs att statsbidraget till påbyggnads-sfi skall utformas så att längden på undervisningen kan varieras.

Utskottet erinrar om att det antal studietimmar som läggs till grund för beräkningen av statsbidraget är ett genomsnittstal. Utskottet förutsätter att påbyggnads-sfi – lika väl som grund-sfi – kan variera till längden beroende på deltagares olika behov. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub410 yrkande 1 i denna del.

I tre motioner tas upp frågan om hur studietimmarna till påbyggnads-sfi skall fördelas mellan studieförbunden. Enligt motion 1985/86:240 (c) yrkande 3 bör studietimmarna fördelas i förhållande till det antal flyktingar som kommunen förbundit sig att ta emot. I motion 1985/86:242 (fp) yrkande 5 begärs att studietimmarna de tre första åren skall fördelas enligt samma system som föreslås gälla för fördelning av resurserna för grund-sfi. I motion 1985/86:248 (m) yrkande 1 d slutligen föreslås att fördelningen av studietimmar skall utgå från studieförbundens möjligheter att erbjuda utbildningen och efter invandrarnas önskemål och val.

Socialförsäkringsutskottet anför i sitt yttrande 1985/86:2 y att eftersom flyktingarna i många fall endast utgör en mindre del av de invandrare i en kommun som kan ha behov av påbyggnads-sfi torde en fördelning i enlighet med vad som begärts i motion 1985/86:240 inte ge ett rättvisande resultat. En fördelning enligt samma system som föreslås för grund-sfi, dvs. en kvotfördelning baserad på antalet kyrkobokförda i kommunen under kalenderåret före budgetåret, vilket föreslås i motion 1985/86:242, synes då i och för sig vara en bättre fördelningsgrund. Förslaget i propositionen ansluter sig till den ordning som gällt för den nuvarande försöksverksamheten med sfi. Enligt socialförsäkringsutskottets mening bör denna ordning, som ger studieförbunden möjlighet att ta hänsyn till de lokala förhållandena, fortsätta till dess man vunnit närmare erfarenhet av hur resurserna kan fördelas på ett helt rättvisande sätt. Utskottet förutsätter därvid att en uppföljning och utvärdering av systemets effekter kommer att ske.

Utbildningsutskottet ansluter sig till den bedömning som socialförsäkringsutskottet gjort och föreslår att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkande 3, 1985/86:242 yrkande 5 och 1985/86:248 yrkande 1 d godkänner vad som föreslagits i proposition 1985/86:67 beträffande statsbidrag till studiecirklar i påbyggnadsundervisning i svenska för invandrare.

Utskottet tillstyrker de i budgetpropositionen förordade timramarna för påbyggnads-sfi inom studieförbunden.

4.3 Anslag till Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.

I budgetpropositionen föreslås riksdagen anvisa 220 762 000 kr. under ett nytt förslagsanslag Undervisning för invandrare i svenska språket.

Utskottet som inte har något att erinra mot medelsberäkningen och som i det föregående tillstyrkt föreslagna timramar föreslår att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkandena 1 och 2, 1985/86:243 yrkande 1, 1985/86:244 yrkande 6, 1985/86:245 yrkande 2, 1985/86:246 yrkande 2, 1985/86:247 yrkandena 3 och 4, 1985/86:248 yrkande 3, 1985/86:249 yrkande 2, 1985/86:Ub410 yrkande 1 och 1985/86:Ub414 yrkande 5, samtliga yrkanden i denna del, anvisar det begärda beloppet.

5 Lärare för grundläggande svenskundervisning för invandrare

Utskottet betonade år 1984 att det är mycket angeläget att sfi-utbildningen får en likvärdig kvalitet oavsett i vilken form den anordnas. En garanti för en likvärdig kvalitet är att staten ställer upp vissa riktlinjer för grund-sfi som anordnarna skall följa, bl. a. beträffande lärarnas kompetens. Utskottet anförde:

Det bör därför klarläggas vilken kompetens sfi-lärare inom kommunal vuxenutbildning bör ha och vilken utbildning som leder till denna kompetens. Inom kommunal vuxenutbildning kan i dag tjänster inrättas i svenska, svenska som främmande språk [andraspråk], och ytterligare ett modernt språk. En utbildning för sådana tjänster anordnas inom den språkvetenskapliga ämneslärarlinjen. Det bör prövas om en särskild sfi-lärarutbildning kan bygga på delar av befintlig utbildning inom ämneslärarlinjen eller anordnas på annat sätt.

När det gäller nyrekrytering av lärare till utbildning i sfi anordnad av studieförbund i det nya systemet är det angeläget att dessa lärare har en kompetens som bedöms likvärdig med den som krävs beträffande kommunalt anställda sfi-lärare. Den önskvärda lärarkompetensen inom grund-sfi anordnad av studieförbund bör framgå av de riktlinjer som regeringen skall utfärda. Motsvarande kompetens bör förutsättas när det gäller lärare i grund-sfi vid folkhögskola.

De redan verksamma lärarna inom dagens svenskundervisning för invandrare har mycket varierande utbildningsbakgrund. Under en övergångsperiod kan inte samma kompetenskrav ställas på redan verksamma lärare som på de lärare som utbildas enligt en ny ordning. Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att lärare, som har behov av det, inom ramen för tillgängliga resurser erbjuds kompletterande utbildning, t. ex. i form av enstaka kurser, så att de får en kompetens som bedöms motsvara uppställda krav.

Vad utskottet anfört om lärare för sfi gav riksdagen som sin mening regeringen till känna.

Organisationskommittén för svenskundervisning för vuxna invandrare har den 20 december 1985 till regeringen överlämnat ett förslag beträffande kompetens för lärare i grundläggande undervisning i svenska för vuxna invandrare. Kommittén föreslår att som lärare i grund-sfi skall få anlitas den som har genomgått antingen språkvetenskapliga ämneslärarlinjen med ämneskombinationen svenska och svenska som andraspråk eller den nya grundskollärarlinjens inriktning för senare årskurser med specialisering i språk med svenska som andraspråk eller den variant av den nya grundskollärarlinjens inriktning för undervisning i tidigare årskurser som avser undervisning i grundvux.

Kommittén föreslår att även den skall få anlitas som lärare i grund-sfi som genomgått annan utbildningslinje i högskolan, avsedd för lärarutbildning, eller motsvarande äldre utbildning samt kompletterande utbildning inom ämnesområdet svenska som andraspråk i sådan omfattning att kompetensen inom detta område svarar mot vad som uppnås i de angivna lärarutbildningarna.

Omfattningen av kompletteringsutbildningen bör enligt kommitténs förslag framgå av en generell schematisk beskrivning av behovet för olika

lärarkategorier. Omfattningen bör fastställas för varje lärarkategori utifrån resp. lärarutbildnings relevans för sfi-undervisning. Den kommer således att variera beroende på i vad mån det i den grundläggande utbildningen ingår ämnen resp. metodikinslag som ger kunskaper för sfi-undervisning. Kommittén räknar med att behovet för olika aktuella kategorier kommer att ligga i intervallet 20–60 poäng.

Kommittén föreslår särskilda bestämmelser för nu verksamma lärare inom sfi. De reella kunskaper om sfi-undervisning som dessa lärare förvärvat genom en längre tids erfarenhet bör utgöra grund för att ge dem kompetens för att undervisa i grund-sfi, även om de inte uppfyller kraven enligt huvudförslaget. Det bedöms att de som har haft anställning som cirkelledare/lärare i sfi-undervisning på minst halvtid i sammanlagt fem år och som har tjänstgjort under minst ett av budgetåren 1984/85 och 1985/86 på denna grund skall anses vara kompetenta för undervisning i grund-sfi. Många av dessa lärare har, utöver sin praktiska erfarenhet av sfi-undervisning, mera omfattande ämnesteoretiska kunskaper. Som exempel anger kommittén att ca 80 % (ca 450 personer) av de tillvidareanställda studiecirkelledarna har någon utbildning på högskolenivå – alltifrån enstaka kurser i ämnet svenska för invandrarundervisning till genomgången ämneslärarutbildning.

I motionerna 1985/86:240 (c) yrkande 4 i denna del, 1985/86:242 (fp) yrkande 6, 1985/86:243 (m) yrkande 2 och 1985/86:248 (m) yrkande 1 a tas upp frågor om lärarkompetens och behovet av kompletterande utbildning och fortbildning för nu verksamma lärare. Motionärerna anser att regeringen snarast bör utfärda bestämmelser om lärarkompetens samt ge UHÄ och SÖ i uppdrag att lösa frågorna beträffande utbildning och fortbildning.

I motion 1985/86:244 (vpk) yrkande 5 hemställs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att de nuvarande lärarnas kompetens och erfarenhet bör tas till vara i den nya sfi-utbildningen. Oavsett i vilken form kommunerna väljer att anordna sfi-utbildningen bör de nuvarande lärarna rekryteras till verksamheten.

Utskottet har inledningsvis i detta avsnitt redovisat riksdagens ställningstagande år 1984 till lärarnas kompetens och utbildning. När nu ett förslag från organisationskommittén föreligger förutsätter utskottet att regeringen utifrån riksdagens tidigare beslut snarast fastställer bestämmelser om lärarkompetens och ger UHÄ och SÖ de uppdrag som behövs för att utbildning och fortbildning skall komma till stånd. Riksdagen behöver enligt utskottets uppfattning inte göra något nytt uttalande i denna fråga. Riksdagen bör därför avslå motionerna 1985/86:240 yrkande 4 i denna del, 1985/86:242 yrkande 6, 1985/86:243 yrkande 2 och 1985/86:248 yrkande 1 a.

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motion 1985/86:244 att det är angeläget att den kompetens och erfarenhet som finns hos de lärare som hittills varit verksamma inom svenskundervisningen tas till vara. Det är också angeläget att dessa lärare får möjlighet att vid behov genom kompletteringsutbildning skaffa sig sådan kompetens att sfi-undervisningen i landet får likvärdig kvalitet. Utskottet föreslår med hänvisning till det anförda att riksdagen avslår yrkande 5 i motion 1985/86:244.

I proposition 1985/86:67 föreslås riksdagen godkänna vad som förordas om att lärare i kommun med statligt reglerad tjänst skall kunna få fyllnadstjänst-

göring inom grund-sfi som anordnas av en kommun i anslutning till kommunal utbildning för vuxna. Vidare föreslås lärare vid en statsunderstödd folkhögskola få fullgöra en del av sin tjänst som lärare i grund-sfi. I båda fallen bör en förutsättning vara att läraren har kompetens för att undervisa i grund-sfi.

I motion 1985/86:248 (m) yrkande 1 c hemställs att samma lärare bör kunna undervisa inom kommunal utbildning för vuxna och inom grund-sfi i kommunal regi. De båda undervisningsformerna bör kunna erbjuda underlag för hela tjänster.

Utskottet anser att syftet med yrkande 1 c i motion 1985/86:248 i stort tillgodoses genom förslaget i budgetpropositionen, varför motionsyrkandet bör avslås av riksdagen. Riksdagen bör godkänna vad som förordats i budgetpropositionen beträffande fyllnadstjänstgöring m. m.

6 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *anordnare av grundläggande svenskundervisning för invandrare*

att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:241 och 1985/86:246 yrkande 4 antar det i proposition 1985/86:67 framlagda förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare

dels såvitt avser 3 § med den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
	3 §
Grundläggande svenskundervisning för invandrare kan anordnas	
1. av en kommun,	
2. på uppdrag av en kommun, av en lokalavdelning av ett studieförbund som uppbär statsbidrag för sin verksamhet,	
3. på uppdrag av en kommun, av en statsunderstödd folkhögskola.	
	Kan en kommun inte åstadkomma att undervisningen anordnas enligt första stycket, får kommunen uppdra åt en AMU-myndighet att anordna undervisningen.

Vid behov skall kommunen samarbeta med andra kommuner i fråga om anordnande av undervisningen.

dels såvitt avser 5. övergångsbestämmelserna med den ändringen att punkten erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
5. *Grundläggande svenskundervisning för invandrare får på uppdrag av en kommun anordnas även av en AMU-myndighet* under förutsättning att undervisningen är genomförd före utgången av juni 1987.	5. *Utan hinder av den inskränkning i rätten att anlita en AMU-myndighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare som framgår av 3 §, får en kommun uppdra åt en AMU-myndighet att anordna sådan undervisning* under

förutsättning att undervisningen är genomförd före utgången av juni 1987.

2. beträffande *uttalande om invandrares möjlighet att välja anordnare av grundläggande svenskundervisning för invandrare*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:242 yrkande 1 och 1985/86:243 yrkande 1 i denna del,

3. beträffande *uttalande om grundläggande svenskundervisning för dem som väntar på uppehållstillstånd*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:242 yrkande 3, 1985/86:243 yrkande 3, 1985/86:244 yrkande 4 och 1985/86:247 yrkande 1,

4. beträffande *deltagare i grundläggande svenskundervisning för invandrare*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:244 yrkande 2 antar 5 § förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare,

5. beträffande *tidigare invandrares deltagande i grundläggande svenskundervisning för invandrare*
att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:244 yrkande 3, 1985/86:246 yrkandena 1 och 6, 1985/86:247 yrkande 2 i denna del samt 1985/86:248 yrkande 1 b antar 2. övergångsbestämmelserna till förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare,

6. beträffande *uttalande om läroplan för grundläggande svenskundervisning för invandrare*
att riksdagen avslår motion 1985/86:240 yrkande 4 i denna del,

7. beträffande *uttalande om längden på undervisningen i grundläggande svenskundervisning för invandrare*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:242 yrkande 4, 1985/86:244 yrkande 1, 1985/86:248 yrkande 2 och 1985/86:Ub410 yrkande 2,

8. beträffande *upphörande av kommunens skyldighet i fråga om grundläggande svenskundervisning för invandrare*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:247 yrkande 5 antar 9 § förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare,

9. beträffande *förslaget i övrigt till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare*
att riksdagen antar förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare i den mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan,

10. beträffande *utbildningsbidrag för deltagare i svenskundervisning för invandrare påbörjad före den 1 juli 1986 inom arbetsmarknadsutbildningen*
att riksdagen godkänner vad som har anförts i proposition 1985/86:67,

11. beträffande *förslag till lag om ändring i vuxenutbildningslagen (1984:1118)*
att riksdagen antar det i proposition 1985/86:67 framlagda förslaget till lag om ändring i vuxenutbildningslagen (1984:1118) med den ändringen att 3 kap. 5 § erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

3 kap.
5 §

Om en elev i grundvux har bristfälliga kunskaper i svenska språket, får undervisningen meddelas på elevens eget språk, om eleven önskar det. Sådan undervisning skall kompletteras med undervisning i svenska som *andra språk* inom grundvux.	Om en elev i grundvux har bristfälliga kunskaper i svenska språket, får undervisningen meddelas på elevens eget språk, om eleven önskar det. Sådan undervisning skall kompletteras med undervisning i svenska som *andraspråk* inom grundvux.

12. beträffande *övriga lagförslag*
att riksdagen antar de i proposition 1985/86:67 framlagda förslagen till dels lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370), dels lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, dels lag om rätt till ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare, dels ock lag om ändring i semesterlagen (1977:480),

13. beträffande *uttalande om kartläggning av tidigare invandrares behov av grundläggande svenskundervisning*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:245 yrkande 1, 1985/86:247 yrkande 2 i denna del och 1985/86:249 yrkande 1,

14. beträffande *uttalande om uppsökande verksamhet*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:245 yrkande 2 i denna del och 1985/86:246 yrkande 3,

15. beträffande *statsbidrag till grundläggande svenskundervisning för invandrare samt timramar för grundläggande svenskundervisning budgetåret 1986/87*
att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkandena 1 och 2, 1985/86:243 yrkande 1, 1985/86:244 yrkande 6, 1985/86:245 yrkande 2, 1985/86:246 yrkande 2, 1985/86:247 yrkandena 3 och 4, 1985/86:248 yrkande 3, 1985/86:249 yrkande 2, 1985/86:Ub410 yrkande 1 och 1985/86:Ub414 yrkande 5, samtliga motioner i denna del, godkänner vad som förordats i propositionerna 1985/86:67 och 1985/86:100,

16. beträffande *justering av antalet studietimmar för grundläggande svenskundervisning*
att riksdagen i enlighet med vad som förordats i proposition 1985/86:67 bemyndigar regeringen att få justera antalet studietimmar för grundläggande svenskundervisning utifrån det faktiska antalet kyrkobokförda invandrare kalenderåret före aktuellt budgetår,

17. beträffande *finansiering av grundläggande svenskundervisning för invandrare*
att riksdagen avslår motion 1985/86:244 yrkande 6 i denna del,

18. beträffande *uttalande om längden på en undervisningstimme*
att riksdagen avslår motion 1985/86:242 yrkande 2,

19. beträffande *uttalande om behovet av medel för påbyggnads-sfi*
att riksdagen avslår motion 1985/86:247 yrkande 3 i denna del,

20. beträffande *längden på påbyggnads-sfi*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub410 yrkande 1 i denna del,

21. beträffande *statsbidrag till studiecirklar i påbyggnadsundervisning i svenska för invandrare*
att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkande 3, 1985/86:242 yrkande 5 och 1985/86:248 yrkande 1 d godkänner vad som föreslagits i proposition 1985/86:67,

22. beträffande *timramar för påbyggnadsundervisning i svenska för invandrare*
att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

23. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen till *Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.* med bifall till proposition 1985/86:100 och med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkandena 1 och 2, 1985/86:243 yrkande 1, 1985/86:244 yrkande 6, 1985/86:245 yrkande 2, 1985/86:246 yrkande 2, 1985/86:247 yrkandena 3 och 4, 1985/86:248 yrkande 3, 1985/86:249 yrkande 2, 1985/86:Ub410 yrkande 1 och 1985/86:Ub414 yrkande 5, samtliga motioner i denna del, för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 220 762 000 kr.,

24. beträffande *lärarkompetens, kompletteringsutbildning, fortbildning m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:240 yrkande 4 i denna del, 1985/86:242 yrkande 6, 1985/86:243 yrkande 2 och 1985/86:248 yrkande 1 a,

25. beträffande *rekrytering av lärare*
att riksdagen avslår motion 1985/86:244 yrkande 5,

26. beträffande *viss fyllnadstjänstgöring för lärare i kommun med statligt reglerade tjänster samt möjlighet för lärare vid folkhögskola att fullgöra en del av sin tjänst som lärare i grund-sfi*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:248 yrkande 1 c godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100.

Stockholm den 25 februari 1986

På utbildningsutskottets vägnar

Georg Andersson

Närvarande: Georg Andersson (s), Pär Granstedt (c), Lars Gustafsson (s), Ylva Annerstedt (fp), Lars Svensson (s), Birgitta Rydle (m), Ingvar Johnsson (s), Barbro Nilsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Larz Johansson (c), Björn Samuelson (vpk), Birger Hagård (m), Kristina Svensson (s), Lennart Alsén (fp) och Björn von der Esch (m).

1. Anordnare av grundläggande svenskundervisning för invandrare samt invandrares möjlighet att välja anordnare (mom. 1 och 2)

Birgitta Rydle, Birger Hagård och Björn von der Esch (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar "Som utbildningsutskottet" och slutar "juni 1987" bort utgå,

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Utskottet vill" och på s. 8 slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att utgångspunkten för anordnandet av grund-sfi bör vara att undervisningen skall erbjudas i sådana former att den enskildes integritet och personliga värderingar respekteras. För att den enskilde skall få möjlighet att välja det utbildningsalternativ – utbildning i kommunal regi, studiecirkel, folkhögskolekurs eller utbildning erbjuden av annan utbildningsanordnare, t. ex. AMU – som passar honom eller henne bäst bör dessa anordnare ha möjlighet att erbjuda undervisningen direkt till invandraren. På kommunen bör dock alltid vila ansvaret att, om lägst tolv – i glesbygd lägst åtta – invandrare önskar det, tillhandahålla grund-sfi i kommunal regi. Om ett färre antal invandrare önskar grund-sfi i kommunal regi bör kommunen undersöka om det är möjligt att anordna undervisningen i samverkan med annan kommun. Kommunen ansvarar för antagning eller godkännande av annan anordnares antagning av deltagare i grund-sfi. Kommunen ansvarar också för information m. m. och för det studiesociala stödet. För att en anordnare skall få statsbidrag till utbildningen bör vissa villkor finnas uppställda beträffande t. ex. utbildningens kvalitet och storlek på grupper. Utskottet återkommer i ett senare avsnitt av detta betänkande till statsbidragsfrågorna.

Utskottet föreslår att riksdagen antar 3 § förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare med den ändring som föranleds av vad utskottet här anfört. Utskottet föreslår vidare att 5. övergångsbestämmelserna helt utgår.

dels att utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

> 1 och 2. beträffande *anordnare av grundläggande svenskundervisning för invandrare samt invandrares möjlighet att välja anordnare* att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:241, 1985/86:242 yrkande 1 och 1985/86:243 yrkande 1 i denna del och 1985/86:246 yrkande 4
>
> *dels* antar det i proposition 1985/86:67 framlagda förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare såvitt avser 3 § med den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Reservanternas förslag*
	3 §
Grundläggande svenskundervisning för invandrare kan anordnas	
1. av en kommun,	1. av en kommun,

Regeringens förslag	*Reservanternas förslag*
2. *på uppdrag av en kommun,* av en lokalavdelning av ett studieförbund som uppbär statsbidrag för sin verksamhet,	2. av en lokalavdelning av ett studieförbund som uppbär statsbidrag för sin verksamhet,
3. *på uppdrag av en kommun,* av en statsunderstödd folkhögskola.	3. av en statsunderstödd folkhögskola,
	4. av en AMU-myndighet,
	5. av annan, av skolöverstyrelsen godkänd, utbildningsanordnare.

Vid behov skall kommunen samarbeta med andra kommuner i fråga om anordnande av undervisningen.

dels beslutar att den i proposition 1985/86:67 föreslagna 5. övergångsbestämmelserna till lagen om grundläggande svenskundervisning för invandrare utgår.

2. Deltagare i grundläggande svenskundervisning för invandrare (mom. 4)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "Utskottet utgår" och på s. 11 slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det inte bör föreligga hinder för den som är berättigad till grundvux eller som har genomgått denna utbildning att få undervisning i grund-sfi om kommunen bedömer att han har behov av undervisning i grund-sfi. Riksdagen bör därför besluta att med bifall till motion 1985/86:244 yrkande 2 anta 5 § lagförslaget med den ändring som utskottet här förordat.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *deltagare i grundläggande svenskundervisning för invandrare*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:244 yrkande 2 antar förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare såvitt avser 5 § med den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Reservanternas förslag*

5 §

Kommunens skyldighet i fråga om anordnande av svenskundervisning för invandrare avser följande personer:

1. Utländsk medborgare, som antingen är kyrkobokförd i kommunen eller som utan att vara kyrkobokförd, regelmässigt vistas i kommunen efter att ha ansökt om uppehållstillstånd i avsikt att bosätta sig i riket. Beträffande sådan inte kyrkobokförd person gäller dessutom att han skall ha väntat på besked om uppehållstillstånd under minst den tid som regeringen bestämmer.

2. Svensk medborgare, som är kyrkobokförd i kommunen, men som tidigare har varit bosatt utom landet och som saknar grundläggande kunskaper i svenska språket.

3. Finländsk medborgare som stadigvarande arbetar i kommunen, men som är bosatt i Finland nära gränsen till Sverige.

Skyldigheten gäller under det kalenderår då de som avses i första stycket 1. och 2. kommer till Sverige eller i fall som avses i 3. börjar arbeta i Sverige samt under det närmast påföljande kalenderåret.

Regeringens förslag

Kommunens skyldighet avser dock inte en utländsk medborgare som har svenska, danska eller norska som modersmål eller den som eljest har sådana kunskaper i något av dessa språk att grundläggande svenskundervisning inte kan anses nödvändig. *Inte heller för den som är berättigad till grundutbildning för vuxna (grundvux) enligt vuxenutbildningslagen (1984:1118) gäller kommunens skyldighet i detta avseende.*

Reservanternas förslag

Kommunens skyldighet avser dock inte en utländsk medborgare som har svenska, danska eller norska som modersmål eller den som eljest har sådana kunskaper i något av dessa språk att grundläggande svenskundervisning inte kan anses nödvändig.

3. Tidigare invandrares behov av svenskundervisning (mom. 5)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar "Socialförsäkringsutskottet ansluter" och på s. 12 slutar "motion 1985/86:248" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör det inte fastställas någon tidsgräns för tidigare invandrares rätt att få delta i grund-sfi. Den föreslagna femårsgränsen skulle medföra att stora grupper inte hinner få sin undervisning och därmed ställs utan möjlighet att kunna förbättra bristfälliga kunskaper i svenska språket. Enligt uppgift finns det i dag minst 100 000 invandrare inom LO-kollektivet som är i omedelbart behov av grund-sfi. Dessutom finns många hemarbetande som ännu inte fått sådan svenskundervisning att deras kunskaper motsvarar vad som skall uppnås genom grund-sfi. Riksdagen bör därför med bifall till motion 1985/86:244 yrkande 3, med anledning av motionerna 1985/86:246 yrkandena 1 och 6 och 1985/86:247 yrkande 2 i denna del samt med avslag på motion 1985/86:248 yrkande 1 b besluta om en ändring av 2. övergångsbestämmelserna i lagförslaget.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

> 5. beträffande *tidigare invandrares deltagande i grundläggande svenskundervisning för invandrare*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:244 yrkande 3, med anledning av motionerna 1985/86:246 yrkandena 1 och 6 och 1985/86:247 yrkande 2 i denna del samt med avslag på motion 1985/86:248 yrkande 1 b antar förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare såvitt avser 2. övergångsbestämmelserna med den ändring att punkten erhåller följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

2. *För tiden till utgången av juni 1991 gäller kommunens skyldigheter och övriga föreskrifter* även för en sådan person över 16 år som avses i 5 § men som har kommit till Sverige

Reservanternas förslag

2. *Kommunens skyldigheter och övriga föreskrifter i lagen gäller* även för en sådan person över 16 år som avses i 5 § men som har kommit till Sverige före den 1 januari 1985 eller i

Regeringens förslag	*Reservanternas förslag*
före den 1 januari 1985 eller i fall som avses i 5 § första stycket 3 har börjat arbeta här före denna tidpunkt. *Undervisningen skall erbjudas före utgången av juni 1990 och vara genomförd före utgången av juni 1991.*	fall som avses i 5 § första stycket 3 har börjat arbeta här före denna tidpunkt.

4. Längden på undervisningen i grundläggande svenskundervisning för invandrare (mom. 7)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet erinrar om" och på s. 14 slutar "deras behov" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet instämmer med vad som anförs i motionerna om behovet av individualiserad undervisning. Målet för svenskundervisningen skall vara att invandrarna skall kunna hävda sig på den svenska arbetsmarknaden, klara sig i det dagliga livet och kunna tillgodogöra sig viktig information på svenska. Invandrarnas förutsättningar för att tillägna sig det svenska språket är mycket olika beroende på deras skiftande utbildningsmässiga, språkliga och kulturella bakgrund. Att avbryta en utbildning som bara har hunnit halvvägs därför att den pågått ett stipulerat antal timmar är en dålig politik och innebär ett dåligt utnyttjande av de ekonomiska resurserna för sfi. Man bör i stället se till att målet för utbildningen uppnås. Utskottet anser därför att det inte bör sättas någon övre gräns för det antal timmar sfi som erbjuds den enskilde individen. Som ett rent budgettekniskt hjälpmedel för att kunna beräkna medelsåtgången bör dock ett beräknat genomsnitt av 700 timmar totalt för grund-sfi och påbyggnads-sfi användas. När erfarenhet vunnits av den nya utbildningen i sfi kan ett säkrare beräkningsunderlag tas fram och det angivna genomsnittet timmar behöva ändras.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Med hänvisning" och slutar "i lagförslaget" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1985/86:244 yrkande 1, med anledning av motion 1985/86:Ub410 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1985/86:242 yrkande 4 och 1985/86:248 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört. Vidare bör riksdagen med avslag på motion 1985/86:247 yrkande 5 anta 9 § lagförslaget.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

> 7. beträffande *längden på undervisningen i grundläggande svenskundervisning för invandrare*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:244 yrkande 1, med anledning av motion 1985/86:Ub410 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1985/86:242 yrkande 4 och 1985/86:248 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Statsbidrag till grundläggande svenskundervisning för invandrare m. m. (mom. 15)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Birgitta Rydle, Birger Hagård och Björn von der Esch (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar "Medel för" och slutar "p. E 5)" bort utgå,

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar "Utskottet har" och på s. 19 slutar "en femårsperiod" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående (reservation 1) föreslagit riksdagen att olika anordnare av grund-sfi skall få erbjuda utbildningen direkt till invandrarna och inte på uppdrag av en kommun. Med utgångspunkt häri bör statsbidragssystemet utformas neutralt i förhållande till utbildningsanordnarna och utbetalas direkt till dem. Som villkor för statsbidrag skall gälla att invandrarna har bedömts berättigade till grund-sfi och att undervisningen bedrivs enligt fastställd läroplan och av lärare med den kompetens som utskottet angett i sitt betänkande UbU 1984/85:6.

Utskottet, som i det föregående tillstyrkt att statsbidraget beräknas med utgångspunkt i antalet kyrkobokförda nyinvandrade kalenderåret före aktuellt budgetår, anser att SÖ bör fastställa en resursram för varje kommun i enlighet med förslaget i propositionen. Inom denna ram får statsbidrag utbetalas till utbildningsanordnarna i kommunen i proportion till deras andel av den totala grund-sfi-undervisningen i kommunen. Bidraget bör utgå i form av schablonbelopp per studietimme och grundas på en genomsnittlig gruppstorlek om tolv och en genomsnittlig studietid om 430 studietimmar.

Riksdagen bör med bifall till motion 1985/86:243 yrkande 1 i denna del som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om statsbidragssystem för grund-sfi.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

> 15. beträffande *statsbidrag till grundläggande svenskundervisning för invandrare samt timramar för grundläggande svenskundervisning budgetåret 1986/87*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:243 yrkande 1 i denna del, med anledning av propositionerna 1985/86:67 och 1985/86:100 samt med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkandena 1 och 2, 1985/86:244 yrkande 6, 1985/86:245 yrkande 2, 1985/86:246 yrkande 2, 1985/86:247 yrkandena 3 och 4, 1985/86:248 yrkande 3, 1985/86:249 yrkande 2, 1985/86:Ub410 yrkande 1 och 1985/86:Ub414 yrkande 5, samtliga motioner i denna del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Statsbidrag till grundläggande svenskundervisning för invandrare m. m. (mom. 15 och 16)

Pär Granstedt (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar "Som socialförsäkringsutskottet" och på s. 19 slutar "betecknat anslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att när kommunerna genom lag får ansvaret för att grund-sfi anordnas bör staten genom statsbidragets utformning garantera kommunerna full kostnadstäckning för verksamheten.

Riksdagen bör enligt utskottets mening besluta om ett sådant statsbidragssystem som garanterar kommunerna resurser för undervisning av de invandrare som omfattas av kommunernas skyldighet att anordna grund-sfi, dvs. huvudsakligen kyrkobokförda nyinvandrade, invandrare som väntat en tid på uppehållstillstånd samt tidigare invandrare.

Utskottet anser att statsbidraget bör utgå i form av ett schablonbidrag per studietimme och tillstyrker det i budgetpropositionen föreslagna beloppet för budgetåret 1986/87.

Utskottets anser att beräkningen av statsbidraget för budgetåret 1986/87 bör grundas på ett genomsnittligt antal studietimmar per grupp om tolv i enlighet med vad som förordas i budgetpropositionen. Vidare bör antalet nyinvandrade under 1985 läggas till grund för beräkningen av det totala behovet av studietimmar under budgetåret 1986/87. Detta är emellertid endast en beräkningsgrund. Bidrag skall nämligen utgå till all sådan undervisning i grund-sfi under budgetåret som anordnats i enlighet med den lydelse av lagen om svenskundervisning för invandrare som utskottet föreslagit riksdagen att anta. Statsbidraget bör anvisas under ett förslagsvis betecknat anslag. Riksdagen bör således avslå proposition 1985/86:100 i vad avser timramar för grund-sfi. I enlighet härmed behöver riksdagen inte lämna regeringen något bemyndigande att få justera antalet timmar för grund-sfi.

Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om ytterligare medel på tilläggsbudget under budgetåret 1986/87 när erfarenheter av det nya statsbidragssystemet vunnits och om det då visar sig att grund-sfi behöver anordnas i större utsträckning än vad det nu beräknats medel för. Inför kommande budgetår är det väsentligt att större klarhet vinns beträffande tidigare invandrares behov av grund-sfi. Som utskottet tidigare nämnt har SÖ den 30 januari 1986 fått regeringens uppdrag att göra en kartläggning av detta behov. Utskottet förutsätter att kartläggningen sker snabbt. Något särskilt uttalande om behovet av en kartläggning behöver inte göras.

Utskottet föreslår med hänvisning till det anförda att riksdagen med bifall till motion 1985/86:240 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om statsbidragssystem för grund-sfi.

dels att utskottets hemställan under 15 och 16 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *statsbidrag till grundläggande svenskundervisning för invandrare samt timramar för grundläggande svenskundervisning*

budgetåret 1986/87
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:240 yrkande 1, med anledning av propositionerna 1985/86:67 och 1985/86:100 och motionerna 1985/86:244 yrkande 6, 1985/86:Ub410 yrkande 1 och 1985/86:Ub414 yrkande 5, samtliga motioner i denna del, samt med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkande 2, 1985/86:243 yrkande 1, 1985/86:245 yrkande 2, 1985/86:246 yrkande 2, 1985/86:247 yrkandena 3 och 4, 1985/86:248 yrkande 3 samt 1985/86:249 yrkande 2, samtliga motioner i denna del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. beträffande *justering av antalet studietimmar för grundläggande svenskundervisning*
att riksdagen med avslag på proposition 1985/86:67 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Statsbidrag till grundläggande svenskundervisning för invandrare m. m. (mom. 15 och 16)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 2 och 4

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar "Som socialförsäkringsutskottet" och på s. 19 slutar "betecknat anslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att när kommunerna genom lag får ansvaret för att grund-sfi anordnas bör staten genom statsbidragets utformning garantera kommunerna full kostnadstäckning för verksamheten.

Utskottet har i det föregående förordat en sådan ändring av lagförslaget att den som är berättigad till grundvux även skall kunna delta i grund-sfi (reservation 2). Vidare har utskottet förordat att längden på varje invandrares grund-sfi skall avgöras utifrån invandrarens behov av grund-sfi och inte styras av ett fastställt genomsnittligt antal studietimmar (reservation 4).

Riksdagen bör enligt utskottets mening besluta om ett sådant statsbidragssystem som garanterar kommunerna resurser för undervisning av de invandrare som omfattas av kommunernas skyldighet att anordna grund-sfi, dvs. huvudsakligen kyrkobokförda nyinvandrade, invandrare som väntat en tid på uppehållstillstånd samt tidigare invandrare.

Utskottet anser att statsbidraget bör utgå i form av ett schablonbidrag per studietimme och tillstyrker det i budgetpropositionen föreslagna beloppet för budgetåret 1986/87.

Utskottet anser att beräkningen av statsbidraget för budgetåret 1986/87 bör grundas på ett genomsnittligt antal studietimmar per grupp om tolv i enlighet med vad som förordas i budgetpropositionen. Vidare bör antalet nyinvandrade under 1985 läggas till grund för beräkningen av det totala behovet av studietimmar under budgetåret 1986/87. Detta är emellertid endast en beräkningsgrund. Bidrag skall nämligen utgå till all sådan undervisning i grund-sfi under budgetåret som anordnats i enlighet med den lydelse av lagen om svenskundervisning för invandrare som utskottet

föreslagit riksdagen att anta. Statsbidraget bör anvisas under ett förslagsvis betecknat anslag. Riksdagen bör således avslå proposition 1985/86:100 i vad avser timramar för grund-sfi. I enlighet härmed behöver riksdagen inte lämna regeringen något bemyndigande att få justera antalet timmar för grund-sfi.

Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om ytterligare medel på tilläggsbudget under budgetåret 1986/87 när erfarenheter av det nya statsbidragssystemet vunnits och om det då visar sig att grund-sfi behöver anordnas i större utsträckning än vad det nu beräknats medel för. Inför kommande budgetår är det väsentligt att större klarhet vinns beträffande tidigare invandrares behov av grund-sfi. Som utskottet tidigare nämnt har SÖ den 30 januari 1986 fått regeringens uppdrag att göra en kartläggning av detta behov. Utskottet förutsätter att kartläggningen sker snabbt. Något särskilt uttalande om behovet av en kartläggning behöver inte göras.

Utskottet förslår med hänvisning till det anförda att riksdagen med bifall till motion 1985/86:244 yrkande 6 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om statsbidragssystem för grund-sfi.

dels att utskottets hemställan under 15 och 16 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *statsbidrag till grundläggande svenskundervisning för invandrare samt timramar för grundläggande svenskundervisning budgetåret 1986/87*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:244 yrkande 6 i denna del, med anledning av propositionerna 1985/86:67 och 1985/86:100 och motionerna 1985/86:240 yrkande 1, 1985/86:Ub410 yrkande 1 och 1985/86:Ub414 yrkande 5, samtliga motioner i denna del, samt med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkande 2, 1985/86:243 yrkande 1, 1985/86:245 yrkande 2, 1985/86:246 yrkande 2, 1985/86:247 yrkandena 3 och 4, 1985/86:248 yrkande 3 samt 1985/86:249 yrkande 2, samtliga motioner i denna del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. beträffande *justering av antalet studietimmar för grundläggande svenskundervisning*
att riksdagen med avslag på proposition 1985/86:67 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Finansiering av grundläggande svenskundervisning för invandrare (mom. 17)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar "Vid riksmötet" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att sfi i sin helhet bör betalas av arbetsgivarna. De kommer att bidra till utbildningsbidragen inom AMU genom redan existerande avgifter. Övriga kostnader för sfi bör också bekostas genom arbetsgivaravgifter. Regeringen bör utarbeta förslag till finansieringen av sfi-undervisningen genom en arbetsgivaravgift. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1985/86:244 yrkande 6 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *finansiering av grundläggande svenskundervisning för invandrare*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:244 yrkande 6 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Statsbidrag till studiecirklar i påbyggnadsundervisning i svenska för invandrare (mom. 21)

Birgitta Rydle, Birger Hagård och Björn von der Esch (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar "Utbildningsutskottet ansluter" och slutar "för invandrare" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den i propositionen föreslagna grunden för fördelning av studietimmar för påbyggnads-sfi, nämligen att studieförbunden erhåller studietimmar i förhållande till det genomsnittliga antalet statsbidragsberättigade studietimmar i sfi under de tre senaste budgetåren, är helt irrelevant. Förslaget innebär att nuvarande struktur på utbudet av undervisning konserveras och konkurrensen mellan studieförbunden sätts ur spel. Eftersom den nya svenskundervisningen innebär ändrade förutsättningar bör SÖ kunna fördela antalet studietimmar i påbyggnads-sfi på de olika studieförbunden på grundval av deras möjligheter att erbjuda undervisning och på grundval av invandrarnas eget val av studieförbund. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1985/86:248 yrkande 1 d som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *statsbidrag till studiecirklar i påbyggnadsundervisning i svenska för invandrare*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:248 yrkande 1 d, med anledning av proposition 1985/86:67 samt med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkande 3 och 1985/86:242 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Statsbidrag till studiecirklar i påbyggnadsundervisning i svenska för invandrare (mom. 21)

Ylva Annerstedt (fp) och Lennart Alsén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar "Utbildningsutskottet ansluter" och slutar "för invandrare" bort ha följande lydelse:

Den föreslagna fördelningsgrunden för studietimmar i påbyggnads-sfi skulle enligt utskottets mening möjligen kunna fungera enligt den gamla modellen för flyktingmottagning när de flesta flyktingarna kom till storstäderna och fick undervisning genom vissa dominerande studieförbund. Det nya flyktingmottagandet innebär att så gott som alla kommuner kommer att ta emot flyktingar och få ansvar för sfi-undervisning. Om studieförbunden skall vara lokalt förankrade och kunna verka på lika villkor samt hänsyn skall kunna tas till invandrarnas önskemål måste resurserna för påbyggnads-sfi

fördelas efter en annan grund än hittills. Utskottet anser att samma modell för fördelning av resurserna som föreslagits när det gäller grund-sfi bör användas för påbyggnads-sfi under de tre första åren efter sfi-reformens genomförande. Därefter kan resursfördelningen ske efter ett genomsnitt av de tre senaste årens verksamhet.

Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motion 1985/86:242 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *statsbidrag till studiecirklar i påbyggnadsundervisning i svenska för invandrare*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:242 yrkande 5, med anledning av proposition 1985/86:67 samt med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkande 3 och 1985/86:248 yrkande 1 d som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Statsbidrag till studiecirklar i påbyggnadsundervisning i svenska för invandrare (mom. 21)

Pär Granstedt (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar "Utbildningsutskottet ansluter" och slutar "för invandrare" bort ha följande lydelse:

I riksdagens tidigare beslut om den nya sfi-undervisningen har slagits fast att studieförbundens medverkan skall ske på lika villkor. En fördelning av studietimmarna i relation till det genomsnittliga antalet studietimmar i sfi under de tre senaste budgetåren är inte förenligt med detta uttalande från riksdagens sida. Utskottet anser att studieförbunden bör ha möjlighet att bygga upp en ny verksamhet för påbyggnads-sfi utifrån de ändrade förutsättningar som följer av den nya sfi-undervisningen och av att flyktingmottagandet nu sker i många nya kommuner. Studietimmarna till studieförbunden bör därför för de tre första åren fördelas av SÖ på kommunerna i förhållande till det antal flyktingar som kommunen förbundit sig att ta emot. Även annan invandring av betydande omfattning bör beaktas i systemet. Den lokala studieförbundsavdelningen får därefter söka hos SÖ för planerad verksamhet, med ett intyg från kommunen att uppgifterna är riktiga. Fördelningen bör ske två gånger per år med hänsyn till att förhållandena kan ändras snabbt. På detta sätt får alla studieförbund möjlighet att komma in i det nya systemet och att bedömas på lika villkor. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motion 1985/86:240 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *statsbidrag till studiecirklar i påbyggnadsundervisning i svenska för invandrare*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:240 yrkande 3, med anledning av proposition 1985/86:67 samt med avslag på motionerna 1985/86:242 yrkande 5 och 1985/86:248 yrkande 1 d som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Anslag till Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. (mom. 23)

UbU 1985/86:10

Under förutsättning av bifall till reservation 5

Birgitta Rydle, Birger Hagård och Björn von der Esch (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar "Utskottet som" och slutar "begärda beloppet" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående föreslagit riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om statsbidragssystemet för grund-sfi (reservation 5). Utskottet ansluter sig till vad som förordats om medelsberäkningen i budgetpropositionen beträffande medel till fortsatt utbildning för dem som påbörjat sfi-undervisning under första halvåret 1986, medel till uppsökande verksamhet, fortbildning, viss kompetensgivande utbildning, påbyggnads-sfi, övergångsanordningar m. m. Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda beloppet under anslaget.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen till *Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.* med anledning av proposition 1985/86:100 och motion 1985/86:243 yrkande 1 i denna del samt med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkandena 1 och 2, 1985/86:244 yrkande 6, 1985/86:245 yrkande 2, 1985/86:246 yrkande 2, 1985/86:247 yrkandena 3 och 4, 1985/86:248 yrkande 3, 1985/86:249 yrkande 2, 1985/86:Ub410 yrkande 1 och 1985/86:414 yrkande 5, samtliga motioner i denna del, för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 220 762 000 kr.,

13. Anslag till Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. (mom. 23)

Under förutsättning av bifall till reservation 6

Pär Granstedt (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar "Utskottet som " och slutar "begärda beloppet" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående föreslagit riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om statsbidragssystemet för grund-sfi (reservation 6). Utskottet ansluter sig till vad som förordats om medelsberäkningen i budgetpropositionen beträffande medel till fortsatt utbildning för dem som påbörjat sfi-undervisning under första halvåret 1986, medel till uppsökande verksamhet, fortbildning, viss kompetensgivande utbildning, påbyggnads-sfi, övergångsanordningar m. m. Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda beloppet under anslaget. Utskottet har i det föregående (reservation 6) förutsatt att kompletterande medel för verksamheten under budgetåret 1986/87 anvisas på tilläggsbudget.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *anslagsbeloppet* till *Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.*

att riksdagen med anledning av proposition 1985/86:100 samt motionerna 1985/86:240 yrkande 1, 1985/86:244 yrkande 6, 1985/86:Ub410 yrkande 1 och 1985/86:Ub414 yrkande 5, samtliga motioner i denna del, och med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkande 2, 1985/86:243 yrkande 1, 1985/86:245 yrkande 2, 1985/86:246 yrkande 2, 1985/86:247 yrkandena 3 och 4, 1985/86:248 yrkande 3 och 1985/86:249 yrkande 2, samtliga motioner i denna del, för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 220 762 000 kr.,

14. Anslag till Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. (mom. 23)

Under förutsättning av bifall till reservation 7

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar "Utskottet som" och slutar "begärda beloppet" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående föreslagit riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om statsbidragssystemet för grund-sfi (reservation 7). Utskottet ansluter sig till vad som förordats om medelsberäkningen i budgetpropositionen beträffande medel till fortsatt utbildning för dem som påbörjat sfi-undervisning under första halvåret 1986, medel till uppsökande verksamhet, fortbildning, viss kompetensgivande utbildning, påbyggnads-sfi, övergångsanordningar m. m. Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda beloppet under anslaget. Utskottet har i det föregående (reservation 7) förutsatt att kompletterande medel för verksamheten under budgetåret 1986/87 anvisas på tilläggsbudget.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen till *Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.* med anledning av proposition 1985/86:100 samt motionerna 1985/86:240 yrkande 1, 1985/86:244 yrkande 6, 1985/86:Ub410 yrkande 1 och 1985/86:Ub414 yrkande 5, samtliga motioner i denna del, och med avslag på motionerna 1985/86:240 yrkande 2, 1985/86:243 yrkande 1, 1985/86:245 yrkande 2, 1985/86:246 yrkande 2, 1985/86:247 yrkandena 3 och 4, 1985/86:248 yrkande 3 och 1985/86:249 yrkande 2, samtliga motioner i denna del, för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 220 762 000 kr.,

Förslag till

Lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna föreskrifter

1 § Varje kommun har skyldighet att se till att grundläggande svenskundervisning för invandrare anordnas för de personer över 16 år som anges i 5 §.

Med grundläggande svenskundervisning för invandrare avses undervisning som syftar till att ge nykomna vuxna invandrare allmänna kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället.

Undervisningen skall erbjudas så snart som möjligt efter invandrarens ankomst till Sverige.

2 § Den nämnd som kommunen bestämmer skall ha huvudansvaret för undervisningen i kommunen.

Anordnare m. m.

3 § Grundläggande svenskundervisning för invandrare kan anordnas

1. av en kommun,
2. på uppdrag av en kommun, av en lokalavdelning av ett studieförbund som uppbär statsbidrag för sin verksamhet,
3. på uppdrag av en kommun, av en statsunderstödd folkhögskola.

Vid behov skall kommunen samarbeta med andra kommuner i fråga om anordnande av undervisningen.

4 § Undervisningen skall anordnas på de villkor som följer av denna lag och andra föreskrifter och beslut som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Deltagare m. m.

5 § Kommunens skyldighet i fråga om anordnande av svenskundervisning för invandrare avser följande personer:

1. Utländsk medborgare, som antingen är kyrkobokförd i kommunen eller som utan att vara kyrkobokförd, regelmässigt vistas i kommunen efter att ha ansökt om uppehållstillstånd i avsikt att bosätta sig i riket. Beträffande sådan inte kyrkobokförd person gäller dessutom att han skall ha väntat på besked om uppehållstillstånd under minst den tid som regeringen bestämmer.
2. Svensk medborgare, som är kyrkobokförd i kommunen, men som tidigare har varit bosatt utom landet och som saknar grundläggande kunskaper i svenska språket.
3. Finländsk medborgare som stadigvarande arbetar i kommunen, men som är bosatt i Finland nära gränsen till Sverige.

Skyldigheten gäller under det kalenderår då de som avses i första stycket 1. och 2. kommer till Sverige eller i fall som avses i 3. börjar arbeta i Sverige samt under det närmast påföljande kalenderåret.

Kommunens skyldighet avser dock inte en utländsk medborgare som har svenska, danska eller norska som modersmål eller den som eljest har sådana kunskaper i något av dessa språk att grundläggande svenskunder-

visning inte kan anses nödvändig. Inte heller för den som är berättigad till grundutbildning för vuxna (grundvux) enligt vuxenutbildningslagen (1984: 1118) gäller kommunens skyldighet i detta avseende.

Information och samråd

6 § Varje kommun skall genom lämpliga åtgärder informera de personer som avses i 5 § om undervisningen och vilka villkor som gäller.

7 § Kommunen har ansvar för att samråd äger rum om en arbetstagares deltagande i undervisningen och undervisningens förläggning med den berörda arbetsgivaren och den lokala arbetstagarorganisationen i förhållande till vilken arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal.

Avgiftsfrihet

8 § Undervisningen skall vara avgiftsfri.

Kunskapsnivå

9 § Kommunens skyldighet i fråga om svenskundervisning upphör antingen när en deltagare har de kunskaper och färdigheter som anges i föreskrifter som meddelas av regeringen eller när deltagaren inte gör tillfredsställande framsteg.

Antagning och avslutning

10 § Den kommun som enligt 5 § har skyldighet att se till att undervisning anordnas, avgör frågor om antagning till och avslutande av grundläggande svenskundervisning för invandrare. Beslutanderätten utövas av den nämnd som kommunen utser.

Den som inte antas till undervisningen eller för vilken undervisningen förklaras avslutad får överklaga beslutet hos skolöverstyrelsen genom besvär. Överstyrelsens beslut med anledning av sådana besvär får inte överklagas.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

2. För tiden till utgången av juni 1991 gäller kommunens skyldigheter och övriga föreskrifter i lagen även för en sådan person över 16 år som avses i 5 § men som har kommit till Sverige före den 1 januari 1985 eller i fall som avses i 5 § första stycket 3 har börjat arbeta här före denna tidpunkt. Undervisningen skall erbjudas före utgången av juni 1990 och vara genomförd före utgången av juni 1991.

3. Om ett studieförbund har anordnat svenskundervisning enligt Kungl. Maj:ts bestämmelser den 25 maj 1973 om undervisning för invandrare i svenska språket m. m. och undervisningen för en grupp har påbörjats efter den 1 januari 1986 men inte slutförts den 30 juni 1986, skall kommunen bereda studieförbundet tillfälle att anordna den grundläggande svenskundervisning för invandrare som deltagarna i den berörda gruppen bedöms ha behov av.

4. Under den tid då en sådan person över 16 år som avses i 5 § genomgår undervisning i svenska för invandrare som arbetsmarknadsutbildning gäller inte denna lag under förutsättning att utbildningen har påbörjats före den 1 juni 1986.

5. Grundläggande svenskundervisning för invandrare får på uppdrag av en kommun anordnas även av en AMU-myndighet under förutsättning att undervisningen är genomförd före utgången av juni 1987.

Förslag till

Lag om ändring i vuxenutbildningslagen (1984: 1118)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 5 §, 3 kap. 5 § och 6 kap. 5 § vuxenutbildningslagen (1984: 1118) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 kap.	
5 §	
Grundläggande föreskrifter om vissa andra former av vuxenutbildning än sådana som avses i 2–4 §§ finns i andra författningar *än denna lag*.	Grundläggande föreskrifter om vissa andra former av vuxenutbildning än sådana som avses i 2–4 §§ finns i *lagen (0000:000) om grundläggande svenskundervisning för invandrare och* i andra författningar.
3 kap.	
5 §	
Om en elev i grundvux har bristfälliga kunskaper i svenska språket, får undervisningen meddelas på elevens eget språk, om eleven önskar det. Sådan undervisning skall kompletteras med undervisning i svenska som *främmande* språk inom grundvux.	Om en elev i grundvux har bristfälliga kunskaper i svenska språket, får undervisningen meddelas på elevens eget språk, om eleven önskar det. Sådan undervisning skall kompletteras med undervisning i svenska som *andra* språk inom grundvux.
Undervisning i grundvux får inte inräknas i undervisning i svenska för invandrare enligt lagen (1972:650) om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare.	
6 kap.	
5 §	
Hemkommunen eller hemlandstingskommunen är inte skyldig att betala interkommunal ersättning, om eleven mycket väl hade kunnat delta i samma slags utbildning i komvux som anordnas av hemkommunen eller hemlandstingskommunen.	Hemkommunen eller hemlandstingskommunen är inte skyldig att betala interkommunal ersättning, om eleven mycket väl hade kunnat delta i *grundvux eller* samma slags utbildning i komvux som anordnas av hemkommunen eller hemlandstingskommunen.
Detta undantag från ersättningskyldighet gäller dock inte, om hemkommunen eller hemlandstingskommunen innan eleven togs emot bereddes tillfälle att yttra sig till den mottagande kommunen eller landstingskommunen och därvid inte framförde någon sådan invändning.	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom föreskrivs att punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

Anvisningar
till 32 §

12.[1] Sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977: 265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977: 267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till tjänst och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.

Föräldrapenning och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring utgör skattepliktig intäkt av tjänst, dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.

Timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349), utbildningsbidrag för doktorander *och* timersättning vid *grundläggande utbildning* för vuxna räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349), utbildningsbidrag för doktorander, timersättning vid *grundutbildning* för vuxna *(grundvux) och timersättning vid grundläggande svenskundervisning för invandrare* räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa, kontant arbetsmarknadsstöd, statsbidrag motsvarande dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd som lämnas till arbetslös som startar egen rörelse, ersättning enligt 14 och 15 §§ lagen (1983: 1070) om arbete i ungdomslag hos offentlig arbetsgivare samt stöd enligt 6 § förordningen (1983: 1079) om statsbidrag till verksamheten med ungdomslag, m. m. räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Detsamma gäller dagpenning och stimulansbidrag, vilka enligt av regeringen eller av statlig myndighet meddelade bestämmelser utgå till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådana bidrag likställda.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986 och tillämpas första gången vid 1987 års taxering.

[1] Senaste lydelse 1984: 839.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 § och 11 kap. 2 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

3 kap.
5 §[2]

Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Beslut om tillhörighet till sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när förtidspension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete, samt

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- och inkomstförhållanden.

Ändring skall i fall som avses i första stycket a) ej ske förrän 30 dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om inkomständringen. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit.

Den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten får ej i annat fall än som avses i första stycket b) eller c) sänkas under tid då den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp, studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973: 349), studiestöd enligt lagen (1983: 1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller bidrag enligt förordningen (1976: 536) om utbildningsbidrag för doktorander,

2. bedriver studier, för vilka han uppbär timersättning enligt förordningen (1976: 327) om timersättning vid grundutbildning för vuxna,	*2. genomgår grundutbildning för vuxna (grundvux) eller grundläggande svenskundervisning för invandrare och uppbär timersättning för studierna,*

3. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning,

4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför,

[1] Lagen omtryckt 1982: 120.
[2] Senaste lydelse 1985: 87.

5. är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m. och barnet inte har fyllt ett år. Motsvarande gäller vid adoption av barn som ej fyllt tio år eller vid mottagande av sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård.

Om den försäkrade i fall som avses i tredje stycket 1) bedriver studier som beräknas pågå minst sex månader, skall försäkringskassan, vid sjukdom under utbildningstiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid.

11 kap.
2 §[3]

Med *inkomst av anställning* avses den lön i pengar eller naturaförmåner, i form av kost, bostad eller bil, som en försäkrad har fått såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Till sådan inkomst räknas dock inte från en och samme arbetsgivare utgiven lön som under ett år ej uppgått till 1 000 kronor. I fråga om arbete som har utförts utomlands bortses vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst från sådana lönetillägg som betingas av ökade levnadskostnader och andra särskilda förhållanden i sysselsättningslandet. Såsom inkomst av anställning anses även

a) sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för försäkrads inkomst såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst,

b) föräldrapenning,

c) vårdbidrag enligt 9 kap. 4 §, i den mån bidraget inte är ersättning för merkostnader,

d) dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa,

e) kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

f) utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering i form av dagpenning,

g) timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349),

h) delpension enligt lagarna (1975:380) och (1979:84) om delpensionsförsäkring,

i) dagpenning till värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga under repetitionsutbildning, frivilliga som genomgår utbildning under krigsförbandsövning eller särskild övning inom värnpliktsutbildningen, läkare under försvarsmedicinsk tjänstgöring samt civilförsvarspliktiga,

j) utbildningsbidrag för doktorander,

k) timersättning vid *grundläggande utbildning för vuxna,*	k) timersättning vid *grundutbildning för vuxna (grundvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare,*

l) livränta enligt 4 kap. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande livränta som bestäms med tillämpning av sagda lag.

[3] Senaste lydelse 1984:671.

m) från Sveriges författarfond och konstnärsnämnden utgående bidrag som ej är att hänföra till inkomst av annat förvärvsarbete enligt 3 §, i den mån regeringen så förordnar.

I fråga om ersättning i pengar eller naturaförmåner som sägs i första stycket för arbete som någon utfört för någon annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn tas till lön eller annan ersättning, som den försäkrade har fått från en arbetsgivare, som är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, endast i fall då den försäkrade sysselsatts här i riket eller tjänstgjort som sjöman ombord på svenskt handelsfartyg. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svenska medborgare, om svenska staten eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, en svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande över den utländska juridiska personen, enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggspensionsavgiften.

Hänsyn skall ej heller tas till lön eller annan ersättning från främmande makts beskickning eller lönade konsulat här i riket eller från arbetsgivare, som tillhör sådan beskickning eller sådant konsulat och som inte är svensk medborgare. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svensk medborgare eller till den som utan att vara svensk medborgare är bosatt i riket, om en utländsk beskickning här i riket enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggspensionsavgiften.

Den som åtagit sig förbindelse enligt tredje eller fjärde stycket skall anses såsom arbetsgivare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

1 Förslag till

Lag om rätt till ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare

Härigenom föreskrivs följande.

1 § En arbetstagare, som har antagits till undervisning enligt lagen (0000: 00) om grundläggande svenskundervisning för invandrare, har rätt att vara ledig från sin anställning för att delta i undervisningen enligt bestämmelserna i denna lag.

Tid under vilken en arbetstagare är ledig enligt denna lag räknas som arbetad tid vid tillämpning av andra författningar.

2 § Avtal är ogiltiga i den mån de upphäver eller inskränker en arbetstagares rättigheter enligt denna lag. Genom kollektivavtal som har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation får dock göras avvikelser från 4 § och 5 § andra stycket. Den närmare tillämpningen av 7 § får också bestämmas på det sättet.

En arbetsgivare som är bunden av ett sådant kollektivavtal får tillämpa avtalet även på arbetstagare som inte är medlemmar av den avtalsslutande arbetstagarorganisationen men sysselsätts i arbete som avses med avtalet.

3 § Har överenskommelse träffats om svenskundervisning på arbetstid vid ett sådant samråd som avses i 7 § lagen (0000: 00) om grundläggande svenskundervisning för invandrare, har en arbetstagare som vill delta i undervisningen rätt till erforderlig ledighet för att göra detta.

Träffas inte överenskommelse enligt första stycket, har en arbetstagare rätt till ledighet för att delta i grundläggande svenskundervisning för invandrare dels i form av hel ledighet i samband med heltidsstudier, dels i form av förkortning av arbetstiden till hälften av den för arbetsplatsen normala arbetstiden i samband med deltidsstudier. En arbetstagare vars arbetstid är mindre än hälften av den för arbetsplatsen normala arbetstiden har dock rätt till hel ledighet i samband med deltidsstudier.

Rätt till ledighet i den omfattning som följer av andra stycket har även en arbetstagare som deltar i undervisningen på tid som inte är arbetstagarens arbetstid. I ett sådant fall skall vid förkortning av arbetstiden hela ledigheten förläggas antingen till arbetsdagens början eller slut i enlighet med arbetstagarens önskemål.

4 § Arbetsgivaren skall underrättas om att arbetstagaren vill utnyttja sin rätt till ledighet minst en månad före ledighetens början.

5 § Arbetstagaren får avbryta en påbörjad ledighet och återuppta arbetet i samma omfattning som före ledigheten.

Vill arbetstagaren utnyttja sin rätt enligt första stycket skall arbetsgivaren underrättas om detta snarast möjligt. Arbetsgivaren är inte skyldig att låta arbetstagaren återgå i arbete tidigare än två veckor efter det att underrättelse har lämnats.

6 § En arbetstagare får inte sägas upp eller avskedas enbart av det skälet att arbetstagaren begär eller tar i anspråk sin rätt till ledighet enligt denna

lag. Sker det ändå, skall uppsägningen eller avskedandet ogiltigförklaras, om arbetstagaren begär det.

7 § En arbetstagare är inte skyldig att enbart av det skälet att arbetstagaren begär eller tar i anspråk sin rätt till ledighet enligt denna lag vidkännas minskning av de förmåner som är förenade med anställningen eller försämring av anställningsförhållanden i annan mån än som följer av uppehållet i arbetet. Arbetstagaren är ej heller skyldig att av skäl som nu har sagts vidkännas annan omplacering än sådan som kan ske inom ramen för anställningsavtalet och som är en nödvändig följd av ledigheten.

8 § En arbetsgivare som bryter mot denna lag skall betala arbetstagaren skadestånd för den förlust som uppkommer och för den kränkning som har skett. Om det är skäligt, kan skadeståndet sättas ner eller helt falla bort.

9 § Mål om tillämpning av denna lag handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Förs talan med anledning av uppsägning eller avskedande, skall 34 och 35 §§, 37 §, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ samt 43 § första stycket andra meningen och andra stycket lagen (1982:80) om anställningsskydd gälla i tillämpliga delar. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet på motsvarande sätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986, då lagen (1972:650) om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare upphör att gälla. Den äldre lagen skall dock tillämpas om ledighet enligt den lagen har påbörjats före ikraftträdandet.

2 Förslag till

Lag om ändring i semesterlagen (1977: 480)

Härigenom föreskrivs att 17 § semesterlagen (1977: 480) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
17 §[1]	
Frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande, när fråga är om	
1. ledighet på grund av sjukdom, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar eller om frånvaron beror på arbetsskada,	
2. ledighet enligt lagen (1978: 410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m. dels under tid för vilken havandeskapspenning utges enligt 3 kap. 9 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring, dels under tid för vilken föräldrapenning utges i anledning av barns födelse eller adoption enligt 4 kap. 3 och 5 §§ samma lag, i den mån frånvaron för varje barn, eller vid flerbarnsbörd sammanlagt, icke överstiger 120 dagar eller, för ensamstående förälder, 180 dagar, dels under tid för vilken tillfällig föräldrapenning utges enligt 4 kap. 10 och 11 §§ samma lag,	
3. ledighet på grund av risk för överförande av smitta, om arbetstagaren är berättigad till ersättning enligt lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,	
4. ledighet för utbildning, som ej enligt annan lag medför rätt till semesterlön, om arbetstagaren erhåller timstudiestöd, inkomstbidrag eller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349) eller om utbildningen till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,	
5. ledighet på grund av sådan i 27 § värnpliktslagen (1941: 967) eller med stöd därav föreskriven tjänstgöring om högst 60 dagar, som ej är beredskapsövning och ej heller direkt ansluter sig till grundutbildning, eller ledighet på grund av motsvarande vapenfri tjänst, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar, *eller*	5. ledighet på grund av sådan i 27 § värnpliktslagen (1941: 967) eller med stöd därav föreskriven tjänstgöring om högst 60 dagar, som ej är beredskapsövning och ej heller direkt ansluter sig till grundutbildning, eller ledighet på grund av motsvarande vapenfri tjänst, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar,
6. ledighet på grund av att arbetstagaren efter det kalenderår då han har fyllt tjugotvå år fullgör tjänstgöring i civilförsvaret på annan tid än då civilförsvarsberedskap råder eller beredskapsövning får anordnas vid försvarsmakten, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar.	6. ledighet på grund av att arbetstagaren efter det kalenderår då han har fyllt tjugotvå år fullgör tjänstgöring i civilförsvaret på annan tid än då civilförsvarsberedskap råder eller beredskapsövning får anordnas vid försvarsmakten, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar, *eller*

[1] Senaste lydelse 1985: 91.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	7. ledighet enligt lagen (0000:00) om rätt till ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare.

Vid tillämpning av första stycket 1 skall frånvaron under de första 90 dagarna av frånvaroperiod ej i något fall anses bero på arbetsskada. Har arbetstagare av anledning som anges i första stycket 1 varit oavbrutet frånvarande från arbetet under två hela intjänandeår, grundar därefter infallande dag av frånvaroperioden icke rätt till semesterlön.

I frånvaroperiod som avses i första stycket inräknas även dagar under perioden då arbetstagaren icke skulle ha utfört arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 1985/86:1 y

UbU 1985/86:10
Bil. 7

om svenskundervisning för vuxna invandrare

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1985/86:67 med vissa bestämmelser om svenskundervisning för vuxna invandrare jämte motioner (1985/86:240–249). Arbetsmarknadsutskottet begränsar sitt yttrande till dels de delar av propositionen som avser en lag om ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare (sfi) och en ändring i semesterlagen, dels de delar i propositionen och ett par motioner som avser arbetsmarknadsutbildningens roll i sfi.

Riksdagen beslutade hösten 1984 att den nuvarande försöksverksamheten med sfi skall ersättas med ett nytt system den 1 juli 1986. Beslutet innebar i korthet följande. Sfi skall anordnas i form av grundläggande svenskundervisning (grund-sfi) och påbyggnadsundervisning (påbyggnads-sfi). Staten får ett ramansvar för sfi. Kommunerna får ett lagstadgat ansvar för att grund-sfi anordnas. Undervisningen skall kunna anordnas både av kommunen själv och, på kommunens uppdrag, av studieförbund och folkhögskolor. Påbyggnads-sfi skall erbjudas antingen inom studieförbund eller inom arbetsmarknadsutbildningen (AMU). Den som efter grund-sfi fortsätter till AMU skall kunna få sin påbyggnads-sfi i samband med utbildning inom AMU, medan övriga erbjuds påbyggnads-sfi i studiecirkelform hos studieförbunden i huvudsak enligt de allmänna regler som gäller för studiecirkelverksamhet.

Det genomsnittliga antalet studietimmar i sfi bör enligt beslutet vara 700. Därav bör genomsnittligt 500 timmar avse grund-sfi för dem som fortsätter i påbyggnads-sfi inom studieförbund. För dessa bör påbyggnads-sfi omfatta genomsnittligt 200 timmar. För dem som får sin påbyggnads-sfi inom AMU bör grund-sfi omfatta genomsnittligt 400 timmar och påbyggnads-sfi inom AMU genomsnittligt 300 timmar.

Avsikten var att regeringen senare skulle återkomma till riksdagen, dels med förslag om lag om kommunernas uppgifter i fråga om grundläggande svenskundervisning, dels med förslag om lag om ledighet vid deltagande i grundläggande svenskundervisning. En organisationskommitté skulle vidare tillsättas med uppgift att närmare planera och lägga fram förslag om reformens genomförande.

I den nu föreliggande propositionen föreslås att kommunens skyldigheter i fråga om grund-sfi anges i en särskild lag. Undervisningen skall kunna bedrivas i anslutning till den kommunala utbildningen för vuxna (komvux och grundvux) eller fristående från denna i en särskilt uppbyggd utbildnings-

organisation. Den kan också, på kommunens uppdrag, anordnas av studieförbund och folkhögskolor.

Riksdagens beslut år 1984 om den framtida utformningen av sfi innebär att AMU efter den 1 juli 1986 endast skall anordna påbyggnads-sfi. Till följd härav kan övertalighet med påföljande uppsägningar förutses under hösten 1986 för en del av de nuvarande sfi-lärarna inom AMU. Samtidigt kan det i kommuner där AMU tidigare anordnat svenskundervisning övergångsvis saknas lärare för grund-sfi. Med hänsyn härtill föreslås i propositionen att de regionala AMU-myndigheterna övergångsvis får anordna grund-sfi på uppdrag av kommun. Undervisningen skall vara genomförd före utgången av juni 1987. Det framhålls emellertid att det bör vara naturligt att man i första hand anlitar de anordnare som skall vara permanenta anordnare av sfi.

Frågan om AMU:s framtida roll i grund-sfi har tagits upp i ett par motioner. I motion 1985/86:246 av Sivert Andersson m. fl. (s) anförs att AMU, som till 20 % berör invandrare, måste kombineras med utbildning även i grundläggande svenska. Riksdagen bör därför besluta att AMU-verksamhet med grund-sfi fortsätter tills det med säkerhet går att lösa frågan på annat sätt. Även i motion 1985/86:241 av Börje Stensson (fp) framhålls att AMU bör kunna utnyttjas av kommunerna för grund-sfi även fortsättningsvis. Enligt motionären saknas rationella skäl till att förhindra kommun att också kunna anlita AMU i den mån man bedömer det vara lämpligt. Motionären erinrar i sammanhanget om att samhället under årens lopp byggt upp en mycket stor och kompetent organisation inom AMU för undervisning av vuxna invandrare.

Arbetsmarknadsutskottet vill stryka under betydelsen för invandrarna själva och för arbetsmarknaden i stort att invandrarna har goda kunskaper i det svenska språket. Som utskottet tidigare uttalat har goda kunskaper i svenska språket i dag blivit närmast en förutsättning för att en invandrare skall få ett arbete och kunna klara det på ett tillfredsställande sätt. Det är mot denna bakgrund positivt att sfi i enlighet med riksdagens beslut skall bedrivas i nya och effektivare former fr. o. m. den 1 juli i år.

Som tidigare nämnts kommer kommunerna att ges ett lagstadgat ansvar för att grund-sfi anordnas. Undervisningen skall kunna anordnas både av kommunen själv och, på kommunens uppdrag, av studieförbund och folkhögskolor. AMU skall emellertid efter en viss övergångstid inte kunna komma i fråga som anordnare av grund-sfi, ett förhållande som tas upp i de ovan refererade motionerna.

Enligt utskottets uppfattning bör kommunerna ha möjligheten att även ta AMU:s tjänster i anspråk för grund-sfi om man anser det vara ändamålsenligt. Utskottet tänker bl. a. på fall där en kommun inte tidigare tillhandahållit grund-sfi och andra lämpliga utbildningsanordnare saknas. Även om detta engagemang inom AMU sannolikt skulle bli av begränsad omfattning bör sålunda inte möjligheten att anlita AMU uteslutas.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att AMU-verksamheten fr. o. m. den 1 januari i år bedrivs i en ny organisatorisk form. Den nya organisationens – AMU-gruppens – främsta uppgift är att anordna arbetsmarknadsutbildning på uppdrag av arbetsmarknadsverket. Den skall därutöver mot ersättning kunna anordna utbildning för andra uppdragsgivare,

t. ex. kommuner och företag.

Vid bifall till utskottets ställningstagande i den aktuella frågan – som innebär att motionerna 1985/86:241 och 1985/86:246 i aktuella delar tillgodoses – bör förslaget från regeringen till lag om svenskundervisning ändras i motsvarande mån (3 § resp. övergångsbestämmelserna).

I propositionen föreslås vidare att den nu gällande lagen (1972:650) om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare ersätts med en ny lag. Den avgörande skillnaden mellan den föreslagna lagen och den nu gällande svenskundervisningslagen är att arbetsgivarna i den nya lagen inte åläggs skyldighet att utge lön i samband med ledighet för sfi. Den föreslagna lagen reglerar därför endast rätten till ledighet och därmed sammanhängande frågor. Lagen är uppbyggd efter mönster av annan nyare ledighetslagstiftning.

Ledighet i samband med grund-sfi föreslås vara semesterlönegrundande, vilket kräver en ändring av 17 § semesterlagen (1977:480).

Den nya lagen om rätt till ledighet för grund-sfi och ändringen i semesterlagen föreslås träda i kraft samtidigt som lagen om grund-sfi, dvs. den 1 juli 1986.

Den som före den 1 juli 1986 har påbörjat sfi motsvarande grundläggande nivå inom AMU bör enligt propositionen få fullfölja denna utbildning med utbildningsbidrag på oförändrade villkor.

Utskottet tillstyrker vad som anförs i propositionen i dessa delar.

Stockholm den 14 januari 1986

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Alf Wennerfors (m), Lahja Exner (s), Börje Hörnlund (c), Gustav Persson (s), Bengt Wittbom (m), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Inge Carlsson (s), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Mona Sahlin (s), Anders G Högmark (m) och Monica Öhman (s).

Socialförsäkringsutskottets yttrande 1985/86:2 y

UbU 1985/86:10
Bil. 8

om svenskundervisning för vuxna invandrare (prop. 1985/86:67)

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har den 26 november 1985 berett socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1985/86:67 med vissa bestämmelser om svenskundervisning för vuxna invandrare jämte eventuella motioner i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Socialförsäkringsutskottet som bereder bl. a. invandrarfrågor, frågor om allmän försäkring och studiesociala frågor får med anledning härav anföra följande.

Riksdagen fattade under föregående riksmöte beslut om utformningen av svenskundervisning för vuxna invandrare fr. o. m. den 1 juli 1986 (prop. 1983/84:199, UbU 1984/85:6, rskr. 77). I ärendet avgav socialförsäkringsutskottet ett yttrande, SfU 1984/85:1 y. Beslutet innebar att staten skulle få ett ramansvar för undervisningen, som skulle anordnas i form av grundläggande svenskundervisning (grund-sfi) och påbyggnadsundervisning (påbyggnads-sfi). Kommunerna skulle få ett lagstadgat ansvar för att grund-sfi anordnas, medan påbyggnads-sfi skulle anordnas antingen inom studieförbund eller inom arbetsmarknadsutbildningen (AMU).

I den förevarande propositionen återkommer regeringen med dels lagförslag som reglerar kommunernas skyldigheter i fråga om grund-sfi, dels därmed sammanhängande ändringar i andra lagar, bl. a. i lagen om allmän försäkring. Vidare framläggs ett lagförslag om rätt till ledighet för grund-sfi. I propositionen redovisas även förslag till statsbidragssystem för grund-sfi och påbyggnads-sfi.

Enligt förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare avser kommunernas skyldighet i fråga om anordnande av grund-sfi bl. a. utländska medborgare som antingen är kyrkobokförda i kommunen eller som, utan att vara kyrkobokförda, regelmässigt vistas i kommunen efter att ha ansökt om uppehållstillstånd i avsikt att bosätta sig i riket. För den sistnämnda kategorin skall dessutom gälla att de skall ha väntat på besked om uppehållstillstånd under minst den tid som regeringen bestämmer. I propositionen erinras om att regeringen för närvarande föreskrivit att för att få delta i sfi enligt nuvarande ordning skall en utländsk medborgare ha sökt uppehållstillstånd och väntat på besked i frågan under minst två månader. Dessutom skall polismyndighets utredning vara slutförd.

Ett flertal motioner berör frågan om när *de som väntar på uppehållstillstånd* skall erbjudas grund-sfi. Motionerna 242 av Ylva Annerstedt m. fl., 244

av Lars Werner m. fl. och 247 av Berit Oscarsson m. fl. syftar till ett tillkännagivande till regeringen om att de som väntat under två månader på uppehållstillstånd skall ha rätt till svenskundervisning. I den sistnämnda motionen framhålls att om garantier inte ges för att polisutredningen tar kortare tid bör villkoret att polismyndighets utredning skall vara slutförd tas bort. I motion 243 av Per Unckel m. fl. begärs åtgärder i syfte att tillförsäkra den som väntar på uppehållstillstånd sfi-undervisning i enlighet med vad riksdagen tidigare uttalat.

Den nu förevarande propositionen innehåller som nämnts en erinran om vilka villkor som regeringen föreskrivit för att den som väntar på uppehållstillstånd skall meddelas sfi-undervisning enligt nuvarande regler. Såvitt gäller rätten till grund-sfi efter den 1 juli 1986 innehåller propositionen inget annat uttalande än att regeringen skall ges möjlighet att precisera väntetiden. Föregående riksmötes beslut om att de som väntar på uppehållstillstånd bör få delta i svenskundervisning om väntetiden blir avsevärt längre än fyra veckor kommer därvid att utgöra riktlinjer för regeringens beslut i frågan. Utskottet finner det uppenbart att den nuvarande bestämmelsen om att polisutredningen måste vara slutförd innan sfi-undervisning får meddelas inte är förenlig med riksdagsbeslutet i de fall polisutredningen tar avsevärt längre tid än fyra veckor. Enligt utskottets mening innebär därför riksdagsbeslutet att den som väntar på uppehållstillstånd kan påbörja grund-sfi även i sådana fall där polisutredningen tar lång tid. Såsom framhållits i propositionen har en arbetsgrupp tillsatts med företrädare för berörda departement och myndigheter för att snabbt komma till rätta med polisens balanser av asylärenden och lämna förslag om hur man skall kunna undvika att balanserna på nytt börjar växa. Utskottet har erfarit att vidtagna åtgärder redan lett till att tiderna för polisutredningarna förkortats, och utskottet förutsätter att åtgärder även framdeles kommer att vidtas för att balanserna skall kunna hållas på en rimlig nivå.

Skyldigheten för kommunerna att erbjuda grund-sfi skall enligt riksdagens beslut och propositionen *gälla under det kalenderår* den som är berättigad till undervisning kom till Sverige (resp. börjat arbeta här såvitt gäller finländska gränsgångare) *och under det närmast påföljande kalenderåret.* I propositionen framhåller departementschefen att han förutsätter att kommunerna anstränger sig att uppfylla sin skyldighet trots att praktiska svårigheter ibland kan föreligga. Om av någon anledning undervisningen för den enskilde inte skulle påbörjas under den angivna tiden är det ändå angeläget att kommunen anordnar undervisningen, även om den formella skyldigheten har upphört. Undervisningen bedrivs emellertid då, framhåller departementschefen, formellt inte med stöd av lagen.

Såvitt utskottet kan finna innebär det anförda inte bara att något statsbidrag för undervisningen i de fall denna påbörjas utan stöd av lagen inte kan utgå för verksamheten utan även att den föreslagna lagen om rätt till ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare inte kan tillämpas för den som skall genomgå undervisningen. Avsikten synes också vara att timersättning inte skall utgå i dessa fall, vilket i sin tur skulle få till följd att den sjukpenninggrundande inkomsten kan sänkas under studietiden. I de fall undervisningen inte kunnat påbörjas inom föreskriven tid på grund

av omständigheter som den enskilde undervisningsberättigade inte kunnat råda över anser utskottet att de angivna konsekvenserna inte är rimliga. Lagstiftningen bör därför utformas så att den enskilde är tillförsäkrad sin rätt till ledighet m. m. även om undervisningen påbörjas först sedan kommunens formella skyldighet att anordna undervisningen upphört.

Enligt p. 2 i övergångsbestämmelserna till förslaget till lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare gäller kommunens skyldigheter och övriga föreskrifter i lagen även *personer som kommit hit*, resp. börjat arbeta här, *före den 1 januari 1985* om de i övrigt är hänförliga till de kategorier av invandrare som omfattas av lagen. Undervisningen skall erbjudas före utgången av juni 1990 och vara genomförd före utgången av juni 1991.

Statsbidragssystemet föreslås enligt propositionen bli utformat som ett schablonbidragssystem som grundar sig på antalet nyinvandrade och kyrkobokförda under kalenderåret före budgetåret, sedan vissa kategorier invandrare för vilka behov av grund-sfi inte föreligger såsom t. ex. danskar och norrmän räknats bort. Resursramen skall vara en totalram för hela riket och en ram skall därefter fastställas för varje kommun som upp till 90 % av denna ram kan rekvirera statsbidrag för deltagare som påbörjat grund-sfi. Resterande 10 % av resurserna skall fördelas av skolöverstyrelsen (SÖ) i samråd med statens invandrarverk (SIV) till kommuner med särskilda behov av ytterligare studietimmar. Såvitt gäller resurser till grund-sfi för invandrare som bott en längre tid i Sverige erinrar departementschefen om att SÖ i samråd med den organisationskommitté, som tillsatts med uppgift att närmare planera och lägga fram förslag om reformens genomförande, för närvarande bereder frågan om förutsättningarna för en kartläggning av tidigare invandrades behov av bl. a. grund-sfi. Kommittén har, anför departementschefen, med hänsyn till den osäkerhet som råder om behovet av bl. a. grund-sfi för tidigare invandrade avstått från att för budgetåret 1986/87 föreslå särskilda resurser för detta ändamål. Departementschefen anser i likhet med kommittén att frågan bör tas upp på nytt i samband med budgetarbetet inför budgetåret 1987/88.

I flera motioner riktas kritik mot den tidsgräns som satts upp för skyldigheten att erbjuda dem som kommit hit före den 1 januari 1985 grund-sfi och mot statsbidragssystemets utformning vad gäller att tillgodose dessa tidigare invandrades behov. I motion 244 av Lars Werner m. fl. framhålls att en femårig övergångstid inte kan godtas eftersom denna skulle innebära att stora grupper kan utestängas från undervisningen. Motionärerna begär beslut av riksdagen om att någon tidsgräns för rätt till grund-sfi inte skall finnas. I motion 245 av Erkki Tammenoksa begärs en kartläggning under år 1986 av tidigare invandrades behov av svenskundervisning och ett tillkännagivande om att, när kartläggningen är klar, särskilda medel vid behov bör tillskjutas för uppsökande verksamhet på arbetsplatser för att nå dem som är i behov av svenskundervisning. Sivert Andersson m. fl. framhåller i motion 246 att konsekvenserna av att frågan om resuser för tidigare invandrades svenskundervisning skall beredas i samband med budgetarbetet inför budgetåret 1987/88 blir att denna grupp invandrade kan komma i åtnjutande av grund-sfi tidigast hösten 1987. Motionärerna begär

ett tillkännagivande om att en ny mer övergripande proposition om svenskundervisning bör läggas fram som löser också problemen med de tidigare invandrades behov. De begär också ett uttalande om att en omfattande uppsökande verksamhet är nödvändig. Även Berit Oscarsson m. fl. begär i motion 247 ett tillkännagivande om att en ordentlig kartläggning av tidigare invandrades behov bör genomföras och att i budgetarbetet inför 1987/88 bör övervägas vilka resurser som kan och måste avdelas för att tillgodose de behov kartläggningen visat på. Samtidigt bör övergångstiden för kommunernas skyldighet att erbjuda grund-sfi förlängas till utgången av juni 1992 och den tidpunkt vid vilken undervisningen skall vara genomförd bör anges till juni 1993. I annat fall kommer, framhåller motionärerna, den reella övergångsperioden att vara tre år. Behovet av en inventering av tidigare invandrades behov tas också upp i motion 249 av Margareta Palmqvist och Inga-Britt Johansson.

I motion 248 anför Gunnel Liljegren att hon delar uttalandena i propositionen om att invandrare som bott länge i Sverige endast i undantagsfall har behov av grund-sfi men att vissa preciseringar behöver göras. Motionären anser att tidigare invandrade som är eller blivit arbetslösa bör kunna inplaceras i grund-sfi efter behov.

I motionerna 246, 247 och 249 begärs också att riksdagen uttalar sig för en statsbidragskonstruktion som grundar sig på det faktiska antal nyinvandrade och asylsökande som påbörjat grund-sfi, varvid anslaget bör vara förslagsanslag. För tidigare invandrare skulle statsbidragsgrundande undervisning få startas endast efter medgivande från SÖ, som skulle ha en låst medelsram till förfogande. Även Gunnel Liljegren anser i motion 248 att statsbidraget bör utgå i form av förslagsanslag på grund av osäkerheten beträffande dels behovet av svenskundervisning för bl. a. tidigare invandrade, dels i vad mån kommunerna haft invandrare under år 1985.

Bestämmelserna om tidigare invandrades rätt till grund-sfi under en övergångstid av fem år har utformats i enlighet med riksdagens beslut föregående år. I socialförsäkringsutskottets yttrande SfU 1984/85:1 y underströk utskottet att det var väsentligt för alla invandrare att ha goda kunskaper i svenska språket vad gäller såväl möjligheterna att få en stark förankring i arbetslivet som möjligheterna att delta i samhällslivet. Utskottet ansåg sig då inte ha någon anledning att ifrågasätta SFI-kommitténs och föredragande statsrådets bedömning att tidigare invandrades behov av grund-sfi borde kunna tillgodoses under en övergångstid av fem år. Utskottet ansåg vidare att det fick ankomma på statsmakterna att efter utgången av denna tidsperiod ta ställning till vilka behov som i framtiden kan finnas av svenskundervisning och vilka resurser som då eventuellt kan behövas och i så fall anslås för ändamålet. Vad som nu framhållits motionsledes ger inte utskottet anledning till någon ändrad bedömning. Eftersom osäkerheten fortfarande är stor om vilket behov av grund-sfi som finns, något som också framhållits av flera motionärer, anser utskottet att en kartläggning av tidigare invandrades behov av svenskundervisning först måste göras innan frågan om resurser för undervisning och uppsökande verksamhet vad avser dessa invandrare kan bedömas. Utskottet ansluter sig sålunda till departementschefens uppfattning att frågan om särskilda resurser för ändamålet får tas upp på nytt i

samband med budgetarbetet inför budgetåret 1987/88 och förutsätter att den aviserade kartläggningen då har genomförts. Utskottet vill i anslutning till det anförda erinra om att i den nyligen avlämnade budgetpropositionen för budgetåret 1986/87 (bil. 10, anslag C 5. Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.) har antalet nyinvandrade och under år 1985 kyrkobokförda över 16 år, som skall utgöra grund för resursramen, beräknats till 12 300 personer, en siffra som överstiger 1984 års antal med 900 personer. Den högre siffran för år 1985 sammanhänger med att antalet asylsökande började öka under senare delen av år 1984, en utveckling som nu börjat vända. Bl. a. på grund härav finns det anledning att anta att tidigare invandrades behov av grund-sfi i viss utsträckning kommer att kunna tillgodoses redan under budgetåret 1986/87. Härtill kommer att i budgetpropositionen övergångsvis föreslagits särskilda medel för att sådana invandrare som påbörjat svenskundervisning under första halvåret 1986 och inte under denna tid inhämtat kunskaper motsvarande grund-sfi skall ges möjlighet att fortsätta sina studier utan avbrott.

Utskottet har i enlighet med det anförda ingen invändning mot att statsbidraget nästa budgetår beräknas med utgångspunkt i antalet kyrkobokförda invandrare under år 1985 och att först inför nästa års budgetarbete ställning tas till om särskilda resurser behövs för att tillgodose tidigare invandrades behov av svenskundervisning.

Ett flertal motioner innehåller yrkanden om utformningen av statsbidragssystemet till grund-sfi i andra hänseenden än de nu nämnda. Utskottet anser emellertid inte att dessa yrkanden faller inom utskottets ämnesområde. I anslutning till yrkandet i motion 244 av Lars Werner m. fl. om att sfi-undervisningen bör finansieras med en arbetsgivaravgift vill utskottet dock erinra om att vid föregående riksmöte förslag om en sådan finansieringsmetod inte biträddes av utskottet och avslogs av riksdagen.

Reglerna för statsbidrag till studiecirklar i *påbyggnads-sfi* inom studieförbund föreslås utformade så att ett schablonbidrag utges för varje studietimme. Antalet studietimmar skall fördelas av SÖ på studieförbunden i förhållande till det genomsnittliga antalet statsbidragsberättigade studietimmar i sfi under de tre senaste budgetåren. Departementschefen anser det därvid rimligt att studieförbunden vid sin fördelning av statsbidrag till lokalavdelningarna själva hittar sådana fördelningsnycklar som tar hänsyn till de varierande kostnaderna på olika orter.

I motion 240 av Pär Granstedt m. fl. begärs ett tillkännagivande om att under de tre första åren av reformen skall SÖ fördela studietimmar på kommunerna i förhållande till det antal flyktingar som kommunen förbundit sig att ta emot. Ylva Annerstedt m. fl. begär i motion 242 ett tillkännagivande om att resurserna för påbyggnads-sfi under de tre första åren skall fördelas till kommunerna enligt samma kvotsystem som föreslås gälla för grund-sfi, medan Gunnel Liljegren i motion 248 begär att studietimmarna skall fördelas efter studieförbundens möjligheter att erbjuda undervisning samt invandrarnas egna önskemål och val.

Eftersom flyktingarna i många fall endast utgör en mindre del av de invandrare i en kommun som kan ha behov av påbyggnads-sfi torde en fördelning i enlighet med vad som begärts i motion 240 inte ge ett rättvisande

resultat. En fördelning enligt samma system som föreslås för grund-sfi, dvs. en kvotfördelning baserad på antalet kyrkobokförda i kommunen under kalenderåret före budgetåret, synes då i och för sig vara en bättre fördelningsgrund. Förslaget i propositionen ansluter sig till den ordning som gällt för den nuvarande försöksverksamheten med sfi. Enligt utskottets mening bör denna ordning, som ger studieförbunden möjlighet att ta hänsyn till de lokala förhållandena, fortsätta till dess man vunnit närmare erfarenhet av hur resurserna kan fördelas på ett helt rättvisande sätt. Utskottet förutsätter därvid att en uppföljning och utvärdering av systemets effekter kommer att ske.

I motion 246 (yrk. 5) av Sivert Andersson m. fl. begärs ett uttalande om att ramen för timstudiestöd bör utökas för att täcka behovet av sfi-timmar. Frågan har anknytning till socialförsäkringsutskottets behandling av det nyligen avlämnade förslaget i budgetpropositionen om studiesocialt stöd för budgetåret 1986/87, och utskottet föreslår att utbildningsutskottet överlämnar motionsyrkandet i fråga till socialförsäkringsutskottet för vidare behandling.

Stockholm den 23 januari 1986

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Ralf Lindström (s), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Gullan Lindblad (m), Lena Öhrsvik (s), Nils-Olof Gustafsson (s), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c) och Margó Ingvardsson (vpk).

Avvikande meningar

1. Margó Ingvardsson (vpk) anser:

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Bestämmelserna om" och slutar på s. 5 med "av svenskundervisning" bort ha följande lydelse.

Utskottet anser att den föreslagna övergångstiden om fem år för att tillgodose tidigare invandrades behov av grund-sfi medför att stora grupper kan komma att utestängas från svenskundervisningen. Enbart inom LO-kollektivet finns i dag minst 100 000 invandrare som är i omedelbart behov av grundläggande svenskundervisning. Troligen finns i samhället i övrigt ytterligare lika många invandrare med samma behov, bl. a. ett stort antal hemarbetande invandrarkvinnor med mycket bristfälliga kunskaper i svenska. Utskottet föreslår därför att den nämnda tidsgränsen tas bort. Utskottet anser vidare att det är nödvändigt att snabbt göra en grundlig kartläggning av omfattningen av behovet av svenskundervisning för tidigare invandrade. Härigenom kan man få ett underlag för vilka extra resurser som måste sättas

in för undervisning och för uppsökande verksamhet på arbetsplatser och i bostadsområden.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "I anslutning" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse.

Enligt utskottets mening bör svenskundervisning för invandrare finansieras med en arbetsgivaravgift. Anställda invandrare har hittills kunna få ledigt med bibehållna löneförmåner för att genomgå svenskundervisning. Det framstår därför som stötande att arbetsgivarna som med sina försummelser att följa tidigare lagstiftning har bidragit till att det finns ett eftersatt behov av undervisning nu helt skall avlastas kostnaderna. Utskottet föreslår därför att riksdagen begär ett konkret förslag till finansiering av sfi-undervisningen med en arbetsgivaravgift.

2. Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Siri Häggmark (alla m) anser:

att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Förslaget i" och slutar med "att ske" bort ha följande lydelse.

Utskottet anser att den i propositionen föreslagna grunden för fördelning, nämligen att studieförbunden erhåller studietimmar i förhållande till det genomsnittliga antalet statsbidragsberättigade studietimmar i sfi under de tre senaste budgetåren är helt irrelevant. Förslaget innebär att nuvarande struktur på utbudet av undervisning konserveras och konkurrensen mellan studieförbunden sätts ur spel. Eftersom den nya svenskundervisningen innebär ändrade förutsättningar bör SÖ kunna fördela antalet studietimmar i påbyggnads-sfi på de olika studieförbunden på grundval av deras möjligheter att erbjuda undervisning och på grundval av invandrarnas eget val av studieförbund.

3. Margareta Andrén och Kenth Skårvik (båda fp) anser:

att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 5 med "Eftersom flyktingarna" och slutar på s. 6 med "att ske" bort ha följande lydelse.

Den föreslagna fördelningsgrunden för studietimmar i påbyggnads-sfi skulle enligt utskottets mening möjligen kunna fungera enligt den gamla modellen för flyktingmottagning som innebar att de flesta flyktingarna kom till storstäderna och fick undervisning genom vissa dominerande studieförbund. Det nya flyktingmottagandet innebär att så gott som alla kommuner kommer att ta emot flyktingar och få ansvar för sfi-undervisning. Om studieförbunden skall vara lokalt förankrade och kunna verka på lika villkor samt hänsyn skall kunna tas till invandrarnas önskemål måste resurserna för påbyggnads-sfi fördelas efter en annan grund än hittills. Utskottet anser att samma modell för fördelning av resurserna som föreslagits när det gäller grund-sfi bör användas för påbyggnads-sfi under de tre första åren efter sfi-reformens genomförande. Därefter kan resursfördelningen ske efter ett genomsnitt av de tre senaste årens verksamhet.

4. Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser:

att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 5 med "Eftersom flyktingarna" och slutar på s. 6 med "att ske" bort ha följande lydelse.

I riksdagens tidigare beslut om den nya sfi-undervisningen har slagits fast att studieförbundens medverkan skall ske på lika villkor. En fördelning av studietimmarna i relation till det genomsnittliga antalet studietimmar i sfi under de tre senaste budgetåren är inte förenlig med detta uttalande från riksdagens sida. Utskottet anser att studieförbunden bör ha möjlighet att bygga upp en ny verksamhet för påbyggnads-sfi utifrån de ändrade förutsättningar som följer av den nya sfi-undervisningen och av att flyktingmottagandet nu sker i många nya kommuner. Studietimmarna till studieförbunden bör därför för de tre första åren fördelas av SÖ på kommunerna i förhållande till det antal flyktingar som kommunen förbundit sig att ta emot. Den lokala studieförbundsavdelningen får därefter söka hos SÖ för planerad verksamhet, med ett intyg från kommunen att uppgifterna är riktiga. Fördelningen bör ske två gånger per år med hänsyn till att förhållandena kan ändras snabbt. På detta sätt får alla studieförbund möjlighet att komma in i det nya systemet och att bedömas på lika villkor.